

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

BATI ÜLKELERİNDEKİ İSLAM

DÜŞMANLIĞINI İNCELEME

ALT KOMİSYONU TUTANAKLARI

1 Mart 2018 Perşembe

1 Mart 2018 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 12.05

BAŞKAN: Adnan BOYNUKARA (Adıyaman)

BAŞKAN – Toplantıyı açıyorum.

Bugünkü konuğumuz Enes Bayraklı. Enes Bey, Viyana Üniversitesi siyaset bilimi mezunu, master ve doktorasını da orada yapmış. Aynı zamanda SETA Vakfı Avrupa Araştırmaları Direktörlüğünü yürütüyor. Türkiye ve Avrupa'daki Müslüman ve İslam karşıtlığına ilişkin raporları yazan belki de tek kuruluş SETA. Onların da editörlüğünü yürütüyor, onların da koordinasyonluğunu yürütüyor Enes Bey.

Enes Bey, burası da Meclis İnsan Hakları Araştırma Komisyonunun alt komisyonu; İslamofobinin veya Avrupa'da yükselen İslam karşıtlığının araştırılmasına ilişkin bir komisyon.

Aslında, Meclis dün akşam tahmin edilemeyen bir hızla gündemini bitirip bugün boşa çıkınca çok fazla katılım olmaz diye düşünüyordum ama tahmin ettiğimizin ötesinde arkadaşlar ilgi gösterdi, hepsine teşekkür ediyoruz ve sözü size bırakıyorum.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Teşekkür ederim.

Öncelikle, davetiniz için tekrardan teşekkür etmek istiyorum.

Sizin de bahsetmiş olduğunuz gibi İslamofobi konusunda SETA'da biz iki yıldır düzenli bir rapor yayınlıyoruz, Avrupa İslamofobi Raporu. Bunu her yıl tekrar yayınlamayı düşünüyoruz. 21 Martta Uluslararası Irk Ayrımı ile Mücadele Günü'nde bunu yayınlıyoruz, bu sene de yayınlayacağız. SETA olarak bu konuda, İslamofobi konusunda özel bir yoğunluğumuz var, o konuya eğiliyoruz.

Başta konuşurken, açılışı yaparken sizin de bahsetmiş olduğunuz gibi, özellikle İslamofobi, evet, Batı toplumlarının bir meselesi ama aynı zamanda Türkiye'de de ciddi olarak bir İslam düşmanlığını, Müslümanlara karşı ön yargıyı, özellikle dindarlara karşı ön yargıyı görüyoruz. Bu, tabii, başka bir mesele. Müslüman toplumlardaki İslamofobi meselesi, ayrıca incelenmesi gereken bir mesele, özellikle 28 Şubatın yıl dönümünü yaşadığımız bir dönemde bence çok daha anlamlı oluyor. Dolayısıyla, aslında 28 Şubatta İslamofobik bir askerî darbe olarak tarihimizde yerini almış bir darbe olduğunu ben düşünüyorum. 28 Şubatta öne çıkarılan söylemlere, darbeyi meşrulaştırmak için kullanılan söylemlere baktığımız zaman, atılan adımlara baktığımız zaman, bunların büyük oranda İslam düşmanlığından doğduğunu, özellikle uzunca dönem Türkiye'de uygulanan başörtüsü yasağının bununla ilintili olduğunu düşünüyorum. Bu, tabii, başka bir şey. Bu raporun konusu Müslüman toplumlarda İslamofobi değil, sadece Avrupa toplumlarını burada inceliyoruz.

Ben bu raporla ilgili bir sunum hazırladım, buradaki temel bulgularımız nelerdi, nasıl bir rapor hazırladık, onu size sunacağım burada. Daha sonrasında ise birazcık da medya örneklerinden bahsedeceğim.

Şimdi, tabii “nefret söylemi” ve “nefret suçu” kavramlarını sizler de biliyorsunuzdur, bunlar tanımlanmış durumda. Nefret söylemi ile nefret suçu arasında temelde bir fark var: Nefret söylemi söylemde kalan ve fiiliyata geçmeyen şeyleri tabir için kullanılıyor; nefret suçları ise bir kişiyi dininden dolayı, kimliğinden dolayı hedef hâline getirip fiziki saldırı yapmak da dâhil olmak üzere, ona karşı harekete geçmeyi, zarar vermeyi, malına, kendisine, şahsına zarar vermeyi kapsıyor. Dolayısıyla, bunlar zaten tanımlanmış durumda, çok ayrıntısına girmeyeceğim.

Türkiye’de nefret suçları meselesi, maalesef, bizim Ceza Kanunu’muzda tam olarak nefret suçu ve nefret söylemi olarak belirlenmiş değil. Bunlara yönelik atıflar var Anayasa’nın 10’uncu maddesinde, Türk Ceza Kanunu’nun çeşitli maddelerinde buna atıflar var. Dolayısıyla, Türkiye’de bu yönde bir düzenlemenin yapılması gerektiğini ben düşünüyorum. Çünkü -bunları hızlıca geçeceğim ama tekrardan geleceğiz Türkiye’deki İslamofobi meselesine, Türkiye’deki İslam düşmanlığı meselesine- maalesef, birçok olay, özellikle iş yerinde ayrımcılık başörtülü olduğu için... Mesela özellikle Türkiye’deki medyamızı baktığımız zaman, hâlâ Türkiye’deki medyanın belli bir kesiminde başörtülü insanların istihdam edilmediklerini görüyoruz; sadece, özellikle başörtülü oldukları için istihdam edilmiyorlar, bir CV gönderdikleri zaman dikkate alınmıyorlar sadece başörtüsüne bakılarak. Dolayısıyla, bu yöndeki ayrımcılıklara yönelik de Türkiye’de çeşitli düzenlemelerin yapılması gerektiğini düşünüyorum ben. Aksi takdirde Türkiye’nin demokratik bir toplum olması ve herkesin eşit şartlara, eşit hakları sahip olduğu bir toplum hâline gelmesi bence çok mümkün değil. Evet, başörtüsü yasağı Türkiye’de yasal olarak kalktı. Devlet kurumlarında, üniversitelerde, yine devletin bazı kurumlarında başörtüsü konusunda herhangi bir sıkıntı olmadığını görüyoruz fakat özel sektörde hâlâ bu ön yargıların devam ettiğini görüyoruz. Dolayısıyla, Türkiye’de bu alana yönelik bir düzenlemenin yapılması gerektiğini ben düşünüyorum açıkçası.

Diğer taraftan, “İslamofobi” kavramına, tabii, birazcık bakmamız gerekiyor. “İslam korkusu” olarak “İslam’a karşı düşmanlık” olarak tanımlanıyor, “Müslüman karşıtı ırkçılık” olarak da tanımlanıyor. Tabii, özellikle İslam düşmanlığı meselesinin tarihsel kökenleri var. Yani Avrupa’yla, özellikle Batı ile Türk, Osmanlı, Müslüman dünya arasında tarihte yaşanan rekabetten, çatışmadan kaynaklanan tarihsel bir temel var. Fakat bugün karşı karşıya olduğumuz İslamofobi meselesine bakacak olursak bence temel özelliği 11 Eylül ama özellikle de soğuk savaş sonrası uluslararası küresel sistemde ortaya çıkan değişikliklerle alakalı bir durum olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla, soğuk savaş öncesinde de Müslümanlara karşı ön yargılar yok muydu Batı dünyasında? Vardı fakat bugün gördüğümüz ölçekte Müslümanlara yönelik bu kadar ötekileştirmenin, şeytanlaştırmanın, saldırıların yaşandığı bir dönemi yaşamadık. Dolayısıyla, bunun soğuk savaş sonrası dönemde dünyada yaşanan değişikliklerle alakalı, özellikle de küresel sisteme hâkim olan güçlerin komünizmin yenilmesiyle birlikte Müslümanları yeni bir hedef, yeni bir öteki olarak tanımlaması olduğunu düşünüyorum ben. Dolayısıyla, zaten bakacak olursanız Hollywood filmlerine, soğuk savaş döneminde kötü adamlar, Rambo’nun savaştığı adamlar komünistlerdi Afganistan’da ve mücahitlerle beraber savaşıyordu fakat bugün “mücahit” dediğiniz zaman yahut “cihat” kavramı Batı literatüründe tamamen negatif bir şeye bürünmüş durumda. Yahut Amerika Birleşik Devletleri’nin o dönemde desteklediği gruplara bakacak olursanız, sadece şunu söylemek gerekir: 90’lı yıllarda Usame bin Ladin bile The New York Times’ta büyük bir kahraman olarak hakkında haber çıkmış bir şahıstı fakat bugün gelinen noktada Usame bin Ladin, El Kaide ve onun yapmış olduğu faaliyetlerin tüm Müslümanlara genelleştirildiği, tüm Müslümanların bundan sorumlu tutulduğu bir döneme girdik.

Dolayısıyla, Müslümanlara yönelik bu nefret söylemlerinin arkasında uluslararası bir proje olduğunu düşünüyorum ben. Tabii, bu kavram ilk defa 1925 yılında kullanılmış, Fransa’da yayımlanan bir kitapta kullanılıyor İslamofobi fakat bugünkü kullandığımız manasıyla kullanılması 1997 yılında İngiltere’deki “Runnymede Trust” denilen bir “think tank”ın yayınladığı bir raporla ilk kez dünyanın gündemine giriyor bu ve onlar bu kavramı ilk o zaman tanımlıyorlar. Daha sonra onların tanımına yönelik çok fazla eleştiriler de oluyor. “‘İslamofobi’ kavramı kullanılmalı mı? ‘Fobi’ dediğimiz şey psikolojik bir korkuyu ifade eder -insanlar örümcekten de korkar; agorafobi vardır, meydanlara çıkma korkusu vardır- dolayısıyla bu doğru bir kavram mıdır, yanlış bir kavram mıdır? ‘Müslüman karşıtı ırkçılık’ olarak mı tanımlayalım yahut başka bir şey mi kullanalım?” tartışması akademik olarak değerli bence. Fakat pratik manada bence “İslamofobi” kavramı yerleştiği için akademik literatürde, bugüne

kadar bununla ilgili binlerce makale, kitap yayımlandığı için bence bu kavramın çok da kendisiyle uğraşmanın ben pratikte bir manası olmadığını düşünüyorum. Dolayısıyla, bundan dolayı biz “İslamofobi” kavramını kullanıyoruz. Bu kavramı nasıl tanımladığımız bence önemli, içeriğini nasıl doldurduğumuz önemli. Dolayısıyla, biz de yapmış olduğumuz şeylerde ona bakıyoruz.

Bu kavramla ilgili, tabii, çeşitli uzmanların farklı tanımları var Hatem Bazian gibi, John Esposito gibi, farklı açılardan yaklaşıyorlar. Hepsi, tabii, birazcık kendi teorik çerçevesinde kavrama yaklaşıyor. Mesela Hatem Bazian biraz daha özellikle postkolonyal dönemdeki İslam dünyasına yönelik olan algılarla ilişkilendiriyor ve bunu, Batı’daki Müslümanlara karşı bu korkuları ve tutumları oryantalist geleneğe birazcık da yerleştirerek daha postkolonyal bir çerçeveden bakıyor. Ben bu kavrama biraz daha yakınım. Biz raporumuzda da İslamofobiyi böyle tanımlıyoruz. Demin de bahsettik, İslamofobi belki tam olarak meramımızı ifade etmiyor ama “antisemitizm” kavramı da biliyorsunuz, temelden yanlış bir kavram. Yani bütün semitik topluluklara karşı olmayı ifade ediyor, bunun içerisinde Yahudiler var, Araplar da Sami ırkından, Aramiler, diğer gruplar da fakat antisemitizm artık yerleşmiş. Biz bununla aslında Yahudi karşıtlığını kastediyoruz fakat yerleşmiş bir kavram. Dolayısıyla, İslamofobi de iyi bilinen bir terim hâline geldiği için bunu “Müslüman karşıtı ırkçılık” olarak tanımlıyoruz.

Ne kastediyoruz peki bundan? Öncelikle, gerçek ya da uydurulmuş bir günah keçisi ilan ederek insanların İslamofobi üzerinden kendilerine bir iktidar alanı inşa ettiklerini, bu iktidar alanının genişlettiklerini ve iktidarlarını istikrarlı hâle getirmek istediklerini görüyoruz. Yani Müslümanlar bir öteki olarak tanımlanıyorlar. Bunlar gerçek de olabilir yani o toplumda bir Müslüman topluluk da bulunabilir -mesela Fransa gibi ülkelerde, Almanya gibi ülkelerde- fakat Letonya gibi, Polonya gibi neredeyse hiç Müslüman’ın yaşamadığı, nüfusa oranla 0,01 Müslüman’ın olduğu, sokakta akşama kadar gezeniz bir Müslüman’la karşılaşmayacağınız ülkelerde bile Müslümanlara yönelik bu söylemlerin kullanıldığını görüyoruz. Dolayısıyla, ilgili ülkelerde kendi iktidarlarını genişletmek ve kullanmak için hâkim sınıflar tarafından kullanıldığını görüyoruz. Bu hâkim sınıflar kendi ilan ettikleri bu günah keçisini, yine kendilerinin inşa ettiği bir “biz” tanımı var -onun mesela Batı’da Hristiyan Yahudi kültürü olduğu iddia ediliyor bazı çevreler tarafından Avrupa medeniyetinin temel şeyi- bunun dışında bırakıyorlar ve kendilerinin yararlandığı bütün haklardan onları mahrum bırakıyorlar çünkü onlar kötüler, onların insan haklarından tam manasıyla yararlanmaları mümkün değil çünkü o “biz” tanımının dışında bırakılmış durumdadır. Aslında Türkiye’de bence 28 Şubat’ta gördüğümüz şey de buydu. Türkiye’deki hâkim sınıflar da o inşa ettikleri “biz” tanımının dışında bıraktıkları geniş toplum kesimlerini de ötekileştirerek, dışlayarak da onlara karşı, yönelik her türlü adaletsiz uygulamayı meşrulaştırabildiler özellikle söylemlerinde ve aynı zamanda da pratikte de.

Dolayısıyla, İslamofobi bu manada sabit ve negatif değerler atfedilmiş ve tüm Müslümanlar için genellenmiş bir Müslüman kimliği inşa ederek Müslümanları ötekileştirmektedir yani Müslümanların hepsini de bir kefeye koymaktadır. Müslümanlığın içerisinde farklı mezhepler var, farklı etnikler var, farklı tutumlar var; içlerinde özellikle El Kaide gibi, DAESH gibi gruplara katılmış olan insanlar da var, bu da Müslümanların bir gerçeği fakat onu, hepsini tek bir genel çerçeveye oturtuyor, yerleştiriyor, homojenleştiriyor ve bunu da özellikle de bu kötü örnekler üzerinden yapıyor. Yani El Kaide, DAESH gibi prototipler üzerinden Müslümanları tanımladığını görüyoruz.

Burada, tabii, dikkat etmemiz gereken temel şeylerden biri, “İslamofobi” kavramı veyahut bununla ilgili yapılan çalışmalar bize Müslümanların ne olduğu ya da İslam’ın ne olduğundan daha çok, İslamofobik tutum ve davranışlara sahip olan şahısların düşünce dünyasıyla ilgili bilgi vermektedir. Dolayısıyla, ırkçılık çalışmalarının da yapmış olduğu şey budur. Yani ırkçılık çalışmalarında siyah tenli bir insanın neden böyle olduğuyla ilgili araştırmalar yapılmaz, daha çok ırkçıların neden onları ötekileştirdiği, neden onları insan haklarından mahrum bıraktıklarıyla ilgilidir, dolayısıyla ırkçılığı

incelediğimiz bir alandır sosyal bilimlerde. Dolayısıyla, İslamofobide de aynı şeyi görüyoruz. Dolayısıyla, bizim ilgilendiğimiz şey bu, burada Müslümanlara karşı bu ayrımcılığı yapan insanların tavırlarını ve davranışlarını anlamaya çalışıyoruz.

Tabii, burada şurası önemli: Müslümanlara ya da İslam dinine yönelik makul eleştirilerin İslamofobik olarak nitelendirilmesi mümkün değil. Dolayısıyla burada İslamofobi kavramına yöneltilen en büyük eleştirilerden biri, Batı’da bununla Müslümanların bütün eleştirilerden kendilerini kurtarmak istedikleri, hiçbir bir şey tartışmak istemedikleriyle ilgili ırkçıların, özellikle aşırı sağcıların yapmış oldukları böyle bir şey var. Fakat mesela diyelim ki Müslüman toplumlarda farklı oranlarda, işte erken yaşlarda evlilik meselesi bir problem, bunu tartışabiliriz. Fakat “Müslümanlar İslam dininden dolayı ondan sonra genç yaşta çocukları evlendirmektedirler, kızları evlendirmektedirler.” yahut Türkiye’deki çeşitli işte kötü örnekler ortaya çıkıyor, bazı dinî vakıflarda çocuklara yönelik istismar olayları yaşanıyor ve hemen sosyal medyada bunu bütün Müslümanlara mal eden, İslam’a mal eden, işte “Bütün dindarlar böyle sapkıntılar.” söylemi o noktadan sonra İslamofobik olmaya başlıyor. Çünkü siz, suçu orada şahsiliikten çıkartıp bütün bir o topluluğa genelleştiriyorsunuz. Bu, tabii, sıkıntılı bir durum. Dolayısıyla eleştiri ile İslamofobik tutumları birbirinden ayırıyoruz, tamamını İslamofobik olarak değerlendirmiyoruz.

Bazı karikatür örnekleri var burada. Bu sol taraftaki mesela yaşandı İsveç’te boş bir otobüste çekilen fotoğrafta otobüs koltukları böyle uzaktan burka giymiş kadınlar gibi gözüküyor ve bunu aşırı sağcılar internette paylaşıyorlar ve bir şey hâlinde böyle hızla yayılmaya başlıyor. işte “İsveç ne hâle geldi?” diye, hâlbuki boş koltuklar yani koltuklarda kimse oturmuyor. Dolayısıyla Müslümanlara yönelik bu algıların bu şekilde taşındığını görüyoruz.

Şimdi, Müslüman toplumdaki İslamofobi meselesi tabii önemli. Burada iki ayırım yapmak lazım. Bir: Kolonyal tecrübe yaşamış Müslüman topluluklar var. Orada özellikle kolonyal elitler tarafından, sömürgeci elitler tarafından yukarıdan aşağıya, tepeden inmece bir modernleşmenin, bir Batılılaşmanın o toplumlara dayatıldığını görüyoruz ve oradan hareket eden, ortaya çıkan İslamofobi var. Bir de bizim gibi kendi kendisini Batılılaştırmış topluluklar var, Türkiye gibi, İran gibi; onların yaşadığı tecrübe ise bence bambaşka bir tecrübe. Dolayısıyla bunun ikisini birbirinden ayırmak gerekir. Burada özellikle 27 Ocak 2013 tarihinde Milliyet’te yayımlanmış mesela bir karikatür var. “Benim gibi olmak için senelerce okuyup da avukat olmaya ne gerek vardı ayol kız?” diyor çarşafı bir bayan yine başörtülü cübbe giymiş olan bir avukata. Bu, ta bizim modernleşme tarihimizde mesela 1875 yılından gelen bir karikatür; iki başörtülü, tesettürlü bayan arasındaki konuşma. Biri biraz daha modern o dönemin şeyine göre ve ötekisi diyor ki işte “Bu kıyafetten utanmaz mısın?” “Bu asrıterakkide sen utan bu kıyafetten.” diyor. Bunun, bizim yaşamış olduğumuz Türkiye’deki dönüşümü de gösteren aslında güzel bir örnek olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, raporumuzda biz ne yaptık? 2015 yılında ilk bu raporu yayımladığımız zaman 25 Avrupa ülkesinde İslamofobiyi inceledik ve bunları, o ilgili ülkelerdeki uzmanlara yazdırdık. Dolayısıyla biz Türkiye’den oturup da o ülkeyi buradan inceleyip internetten bu raporları yazmış değiliz. O o ülkeyi bilen, o ülkenin dilini bilen, ondan sonra o ülkede ırkçılık alanında çalışmış olan yahut özellikle STK’lerde bu alanda, insan hakları konusunda çalışan uzmanlara yazdırdık.

Raporlarının başında aynı zamanda -İngilizce bu raporlar yayımlanıyor- o ilgili ülkenin dilinde bir sayfalık da özeti var, yönetici özeti. Hem bir sayfa İngilizce yönetici özeti hem de bir sayfa Polonya ise Lehçe, işte Macaristan’da Macarca özeti bulunmakta. Bunu biz 21 Martta yayımlıyoruz, bütün uluslararası kuruluşlara posta yoluyla gönderiyoruz. İnternette kendi sayfası var, oradan ücretsiz olarak indirilebiliyor. Bunu yayımladıktan sonra da aynı zamanda özellikle Avrupa’da bu konuyla ilgili çalışan

çeşitli kurumlarda da bununla ilgili paneller düzenleyip raporun içeriğini ve kendisini tanıttık. Avrupa Parlamentosu olsun, AGİT olsun Varşova’da, Avrupa Birliği temsilciliği olsun Viyana’da ve yine diğer taraftan Londra’da, Paris’te ve Washington’da farklı etkinliklerde raporumuzu tanıtmaya çalıştık.

Rapor neden oluşuyor? Öncelikle, her rapor aslında standart bir içeriğe sahip; girişte bir yönetici özeti bir sayfa, ikinci olarak o ilgili ülkedeki o yılda yaşanan önemli gelişmeler özetleniyor, daha sonra farklı alandaki İslamofobi alanında yaşanan gelişmelere bakılıyor. Özellikle iş hayatı, eğitim, siyaset, medya, adalet sistemi, internet ve ilgili ülkedeki İslamofobik tutumlarla ilgili ön plana çıkan şahıslar ve kurumlar inceleniyor. Diğer taraftan, o ülkede İslamofobiye karşı oluşturulan inisiyatifler varsa bunlara bakılıyor ve en sonunda da karar vericiler ve sivil toplum kuruluşları için politika önerilerinden oluşan bir sonuç kısmı yer alıyor. Yine en sonunda da bir kronoloji kısmı ve orada da o ilgili ülkede yaşanan gelişmeler kronolojik olarak veriliyor.

Bu, önemli; şimdi bizim raporumuz Avrupa’nın genelindeki İslamofobik trendleri analiz ediyor fakat tabii bizden aslında şöyle bir beklenti var: Tam manasıyla “monitoring” yapmamızı yani günlük olarak olayları “monitoring” etmemizi bekleyenler de var fakat bu, tabii bu raporun kapsamı içerisinde çok kolay değil, mümkün değil, bir de çok ciddi bir emek ve bütçe gerektiren bir çalışma. Fakat biz ne yapıyoruz? İlgili ülkedeki trendleri ve Avrupa çapındaki trendleri gözlemleme imkânımız oluyor bununla ama yine de önemli saldırıları da kronolojik olarak veriyoruz.

Bunun şöyle bir faydası var: Biz bu raporu aynı zamanda AGİT’e veriyoruz resmî olarak, AGİT bunu her yıl yayımlamış olduğu Nefret Suçları Raporu’nda bizim raporumuzu da kaynak kullanarak buradaki yaşanan gelişmelere atıf yapıyor. Çünkü AGİT bünyesindeki bazı ülkelerin İslamofobik saldırılar konusunda AGİT’e resmî olarak rakam vermediğini biliyoruz, rakamları vermiyor. Dolayısıyla bizim böyle bir şeyi yapıyor olmamız önemli bu açıdan.

Hangi ülkeler var? Bu görmüş olduğunuz ülkeler, 2017 yılında vardı, 2016 yılında 27 ülke, bu sene raporlar geldi 34 ülke elimizde var, 34 ülkeyle ilgili yayımlayacağız. İçerisinde bunların Malta da var. Bazı ülkeleri kısa rapor olarak yazdırıyoruz yani Müslüman nüfusun az olduğu ülkeleri ama Müslüman nüfusun yoğun olduğu ülkeler biraz daha geniş olarak inceleniyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bulgaristan iki sefer yazılmış.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – İki defa yazılmış, bir yanlışlık vardır, Bulgaristan uzun rapor olarak inceleniyor. Orada da tabii şu da var: Özellikle Bulgaristan gibi, Yunanistan gibi ülkeleri kendi uzmanlarına yazdırıyoruz fakat aynı zamanda oradaki, ilgili ülkelerdeki yerel Türk azınlıklardan da uzmanları da katıyoruz bu raporlara, ikisi beraber yazıyorlar çünkü şöyle bir sıkıntı da var: Özellikle tabii o uzmanlar o ülkeden oldukları için, bazı ülkelerde kendi ülkelerini eleştirme konusunda çekinceli davranabiliyorlar. Çünkü bu rapor yayımlandıktan sonra, özellikle Polonya yazarımıza -ilk iki sene yazan yazarımıza- özellikle aşırı sağcı çevreler tarafından çok ciddi tehditler geldi ve bu sene raporu yazmayı kendisi bırakmak zorunda kaldı yani ölüm tehditlerine kadar varan tehditler geliyor bu raporu yazan kişilere.

Şimdi, temelde bizim rapordaki bulgularımızdan bir tanesi Avrupa çapındaki -özellikle Portekiz’den Rusya’ya kadar, Yunanistan’dan Letonya’ya kadar- İslamofobik söylemlerin medyada, siyasette, iş hayatında arttığını gördük yani bütün raporlarda bu çarpıcı bir şekilde ortaya çıkmış durumda. Bu tabii, her şeyden önce Avrupa Birliğinin temel olarak demokratik düzenine, sosyal barışına ve aynı zamanda farklı kültürlerin ve dinlerin, milletlerin bir arada yaşamasına çok büyük bir tehdit. Dolayısıyla aslında İslamofobi, bize göre, temelde Müslümanların bir sorunu değil; Avrupa toplumlarının çok temel bir meselesi, Avrupa toplumlarının ötekini nasıl anlamlandırdıklarıyla, ona nasıl muamele ettikleriyle ilgili temel bir problem. Çünkü şöyle temel bir Avrupa’da tartışma da var: Aslında İslamofobinin bugün yeni bir antisemitizm olduğu, antisemitizmin yeni bir türü olduğunu, insanların artık antisemitik olamadıkları

için İslamofobik oldukları, Müslüman düşmanı olduklarıyla ilgili böyle bir tartışma var. Özellikle Alman dünyasında buna yönelik çok aşırı tepkiler var “İslamofobi ile antisemitizmi nasıl karşılaştırırız, ikisi de tarihsel olarak çok büyük farklara sahip, özellikle antisemitizmin çok ciddi bir Yahudi katliamına sebep olmuştur.” gibi. Fakat burada söylenen şey ikisinin aynı olduğu değil fakat aynı temelden hareket ettiklerini söylüyoruz. Burada SETA’nın yayımlanmış olduğu “İslamofobi yine antisemitizm midir?” adlı bir analiz var, onu ilginizi çekerse okumanızı tavsiye ederim. Profesör Doktor Ivan Kalmar tarafından yazıldı, Toronto Üniversitesinden, kendisi aynı zamanda bir Yahudi kökenli birisi orta Avrupa’da ve o da orada incelemesinde onu söylüyor. Çünkü tarihsel olarak baktığımız zaman, geçmişte Avrupa’nın ötekisi Yahudilerken... Bunun örneklerini mesela çok bariz şekilde görebiliyoruz yapılan tartışmalarda. Mesela nedir o tartışmalar? Antisemitizmle ilgili yapılan tartışmalarda, Yahudi karşıtlığı söylemlerde Avrupa’da çıkan en temel şeylerden biri mesela “Yahudiler sinagoglarda ne öğretiyorlar, sinagoglarda ne vaaz ediyorlar? Onlar İbranice konuşuyorlar, ne konuştuklarını biz anlamıyoruz. Dolayısıyla orada şüpheli bir şeyler dönüyor.” tartışmalarının olduğunu görüyoruz baktığımız zaman. Bugün aynı şeyin Müslümanlarla ilgili olduğunu görüyoruz. “Müslümanlar camide ne vaaz veriyorlar? Türkçe vaaz veriyorlar işte Millî Görüş’ün yahut Diyanetin camilerinde; Almanya’da biz bunu bilmiyoruz, Almanca vaaz versinler, şüpheli bir şey var.” yahut özellikle kadınlara yönelik cinsel taciz meselelerinde, işte Köln’de yaşanan yılbaşı gecesindeki olayın tamamen Müslümanların üzerine yıkılması meselesinde işte beyaz kadının korunması, işte Müslümanların elinden kurtarılması söylemlerine bakıyoruz, aynınsın Yahudilerle ilgili de olduğunu görüyoruz, Yahudilerin özellikle Hristiyan kadınlarla evlenmesi konusunda antisemitik söylemlerin geçmişte burada da böyle kullanıldığını görüyoruz.

Çok çarpıcı bir örnek var, 1920’lerde Viyana’nın bir Belediye Başkanı var “Karl Lueger” adında; bu, aynı zamanda antisemitizmin babalarından bir tanesi, Hitler’i çok etkilemiş bir isim ve Viyana Belediye Başkanı. O zamanki seçim kampanyasında kullanmış olduğu temel seçim söylemi şu: “Viyana Kudüs olmayacaktır, çok Yahudi var burada, dolayısıyla buranın Kudüs olmasına müsaade etmeyeceğim.” söylemini kullanıyor. 1980’lere geldiğimiz zaman aşırı sağcılar, bugün Avusturya’da koalisyonunda olan FPÖ partisinin, aşırı sağcı partinin kullanmış olduğu söylem “Viyana Chicago olmayacaktır.” söylemi. Yani Chicago’nun çok kültürlü bir yer olduğundan hareketle bunu kullanıyorlar. O dönemde, hatırlayacaksanız, daha çok 80’lerde “Auslander raus” “Yabancılar dışarı.” şeklinde daha çok yabancılık, etnik kimlik üzerinden bir ötekileştirme vardı Türklere yahut yabancılara karşı. Ben üniversiteyi Viyana’da okuduğum dönemde, 2005 yılında, aşırı sağcı partinin kullanmış olduğu seçim afişi “Viyana İstanbul olmayacaktır.” seçim afişiydi yahut Viyana’nın meşhur katedrali var, işte Pummerin Çanı var -Türklerin savaşta, İkinci Viyana Kuşatması’nda bırakmış olduğu toplardan dökülerek yapılmış bir çandır- “Pummerin Çanı’nın yerine müezzinin gelmesine müsaade etmeyeceğiz.” tarzı söylemlerin kullanıldığını görüyoruz.

Dolayısıyla tarihsel olarak bakıyoruz, nefret aynı nefret fakat farklı gruplara yönlendirilmiş. Bunun da tabii, çok bariz temel bir nedeni, bugün antisemitik olmanın çok ciddi bir hukuki, siyasi, ekonomik bedeli var Avrupa’da fakat Müslüman karşıtı olmanın, Müslümanları ötekileştirmenin, Müslümanlara saldırmanın herhangi bir siyasi, hukuki, ekonomik bedeli maalesef yok Avrupa’da. Yani genel olarak konuşuyoruz, istisnalar var fakat çıkıp da siyasetçiler, Doğu Avrupa ülkelerinin siyasetçileri çıkıp, mesela çok rahat “Biz Müslüman mülteci kabul etmeyiz, istemeyiz, Hristiyan mülteci alabiliriz sadece.” diyebiliyorlar. Yahut mesela Avusturya gibi bir ülkede, sadece 100 ya da 200 kadar bayanın burka taktığı bir ülkede, Meclisin oturup mesaisinin büyük bir kısmını buna harcıyıp bir burka yasağı çıkardığını gördük ve bütün bu tartışma üzerinden Müslümanlarla ilgili imajın şekillendirildiğini gördük. Böyle çok çarpıcı örnekleri bulabilirsiniz.

Diğer taraftan raporda bulduğumuz temel şeylerden bir tanesi Letonya, Polonya ve Finlandiya gibi Müslüman nüfusunu neredeyse hiç bulunmadığı ülkelerde bile İslamofobik söylemlerin, özellikle medya ve sosyal medyada, siyaset dilinde çok yaygın olduğunu gördük. Bu da bize şunu gösteriyor: Bir toplumda İslamofobik tutumların ortaya çıkması için Müslümanların orada yaşamasına gerek yok. Dolayısıyla, zaten başta da bahsetmiştik, zihinlerde inşa edilmiş olan bir düşman bu, aslında gerçeklikle bir ilişkisi yok. Tabii bazı rakamlar var, bunlar 2015 yılı rakamları, 2017 yılı rakamlarını daha yenileyince şey yapacağız. Mesela Fransa’da 2015 yılında yüzde 18,5 arttığını görüyoruz İslamofobik saldırıların ve burada özellikle de temelde Müslüman kadınların hedef olduğunu yahut görünür olarak Müslüman olduğu anlaşılan, başörtüsü takan yahut esmer olan, Doğu’dan olduğu, Doğulu bir toplumdaki geldiği düşünülen kadınların hedef olduğunu... Yüzde 74 oranında kadınlar maalesef sokakta, iş yerinde İslamofobik saldırıların hedefi hâline gelmiş durumdadır. Burada tabii şöyle bir şey de var: İslamofobinin Müslüman olmayan mağdurları da var. Mesela Sihler, işte kafalarına türban takan, sarık takan Sihlerin Müslüman zannedilerek dövüldüğünü biliyoruz İngiltere’de yahut “hispter” dediğimiz -işte Avrupa’da şu anda moda olan, böyle uzun sakal bırakma modası var Avrupa’da gençler arasında- kişilerden bazılarının bile İngiltere’de Müslüman zannedilerek dövüldüğü İngiltere’de gazete haberlerine yansdı. Çeşitli rakamlar var, bunları geçeceğim.

Raporumuzun temel katkısı, bütün Avrupa çapını inceleyen ilk rapor olması, bu konuda yayınlanan başka herhangi bir rapor yok. Dolayısıyla yıllık bazda biz bunu bütün Avrupa’yı takip edebildiğimiz bir rapor olarak yayınlıyoruz. Mesela Malta’yla ilgili bile bir rapor yayınlıyoruz, bu konuda yayınlanmış neredeyse akademik bir makale bile yok.

Bu raporla neyi amaçlıyoruz? Bir farkındalık yaratmayı amaçlıyoruz. İlgili STK’lere gönderiyoruz, kamu kuruluşlarına gönderiyoruz, o ilgili ülkelerin siyasetçilerine gönderiyoruz ve bir bilinirlik, kamuoyunda bir farkındalık yaratmak istiyoruz bu raporla. Tabii somut politika önerileri de bulunmakta raporumuzun sonunda yani o ilgili ülke hangi adımları atmalıdır, hangi alanlarda eksikler vardır ve hangi adımlar atılabilirlerle ilgili.

Raporumuz yayımlandıktan sonra rapor tabii çok etki yarattı, özellikle Batı mediasında bazı şeylerde raporla ilgili haberler yayımlandı fakat aynı zamanda, özellikle Avusturya’da hem Viyana’daki ana Parlamentoda hem Salzburg Eyalet Meclisinde hem de Avrupa Parlamentosunda aşırı sağcı partiler tarafından soru önergeleri verildiğini görüyoruz. Bu meselenin Türkiye gibi bir ülke tarafından incelenmiş olmasından açıkça rahatsız olduklarını görüyoruz bu vermiş oldukları soru önergelerinde.

Öncelikle, tabii temel politika önerimiz şu: Kişinin Müslüman olmasından dolayı ayrımcılığı maruz kalması ya da saldırıya uğramasını suç olarak kabul eden yasaların tüm Avrupa ülkelerinde kabul edilmesi gerekmektedir. Yani antisemitizm nasıl spesifik bir suç olarak tanımlandıysa İslamofobinin de bir spesifik suç olarak ilgili ülkelerde kabul edilmesi gerekmektedir; maalesef, bu, Avrupa’nın hiçbir ülkesinde yok.

İslamofobik vakalar hakkında veri toplamak için mağdurlar hakkında istatistikler tüm Avrupa ülkelerinde tutulmalıdır. Zira AGİT katılımcısı 57 ülkenin yalnızca 10’unda İslamofobik vakaların resmî olarak kayıt altına alınması yeterli değil. Bu rakam birazcık daha arttı geçtiğimiz sene, tam rakamı şu anda hatırlamıyorum fakat hâlâ bütün Avrupa’yla ilgili değil. Burada şöyle bir durum var: İslamofobiyle ilgili tartışma yaptığımız zaman, özellikle bazı Avrupa ülkelerinde “İslamofobi nedir, öyle bir şey yok, siz bunu kafanızdan uyduruyorsunuz, gerçekte bunun bir karşılığı yok.” söylemleriyle karşılaşıyorsunuz. Hâlbuki istatistik tutulduğu zaman somut olarak verileri ortaya koyabileceksiniz. Dolayısıyla bazı Avrupa ülkelerinin bundan özellikle kaçındığını görüyoruz. Almanya’da son dönemde bir değişiklik yapıldı ve İslamofobik suçların kaydedildiğini görüyoruz yani polise gidip “Bana bir nefret suçu nedeniyle bir saldırıda bulunuldu.” denildiği zaman, o İslamofobik bir niyetle yapıldıysa, motivasyonla yapıldıysa ayrı bir şey olarak kayıtlara geçiyor. Bu tabii, önemli.

Bizim raporumuza yapılan eleştirilerden biri de istatistiki bilgilerin yeterince yer almaması fakat bizim zaten temel şeyimiz burada bu, biz istatistiklerin olmamasından yakınıyoruz ve bir STK'nin 27 Avrupa ülkesinde istatistik tutması çok kolay bir şey değil. Bunu yapan kuruluşlar var işte Human Race Watch gibi yahut diğer kuruluşlar var bazı ülkelerde fakat onların altyapıları çok yetkin.

Burada tabii şöyle bir temel şeye de değinmek lazım: İslamofobi konusu son dönemde çok tartışılmaya başlandı, Türkiye'de de bu konuya çok fazla eğiliniliyor fakat artık bir adım öteye geçip bizim İslamofobiyi izleme mekanizmaları kurmamız gerekiyor Türkiye'de Türkiye merkezli yahut Avrupa merkezli. Maalesef Avrupa'daki STK'ler yahut siyasetçiler bu konuyla çok fazla ilgilenmiyorlar, dolayısıyla bu konuya maddi olarak da destek verecek olan kurum bulmak da zor. Dolayısıyla Türkiye'nin bu konuda öncülük yapması önemli.

Son dönemde Türkiye'de ben birçok "workshop"a katıldım, birçok kamu kuruluşu "workshop"lar düzenliyor, çalıştaylar düzenliyor fakat maalesef hep birbirini tekrar eden çalıştaylar şeklinde bunlar devam ediyor. Artık Türkiye'nin bu meselede bir adım, bir merdiven, bir basamak üste çıkması gerekiyor. Her yıl o ülkedeki, Avrupa'daki saldırıları takip edebileceğimiz "monitoring" mekanizmalarını kurmamız gerekiyor. Bunun için de Türkiye'de ciddi bir kuruluşun kurulması gerekiyor. Bunun sivil toplum kuruluşu olması bence daha doğru olur fakat bu konuda herhangi bir irade olmadığını görüyoruz. Bu da bizim temel eksikliklerimizden bir tanesi. Neden önemli? İslamofobi meselesi, bizim Avrupa'yla olan ilişkilerimizi zehirleyen, Avrupa Birliğiyle ve Avrupa ülkeleriyle olan ilişkilerimizi zehirleyen temel meselelerden bir tanesi. Yani Avrupa'da aşırı sağın bu kadar arttığı, İslam düşmanlığının bu kadar arttığı bir noktada, mesela Avusturya'da 2 aşırı sağ partinin iktidara geldiği, Almanya'da şu anda Alternative für Deutschland'ın 2'nci parti olmak üzere olduğu -son kamuoyu yoklamaları bunu gösteriyor- bir Avrupa'da, Türkiye, Avrupa Birliğinin istediği bütün reformları yapsa bile, Türkiye'nin Avrupa Birliğine girmesinin bu ilgili ülkelerin kamuoyları tarafından kabul edilmesi çok mümkün gözüküyor bana göre. Dolayısıyla, işte ilişkilerimizi temelde zehirleyen şeylerden bir tanesi de bu. Dolayısıyla, bundan dolayı da bizim için İslamofobi meselesi temel meselelerden bir tanesi olmalıdır diye düşünüyorum ben.

Tabii, o ilgili ülkelerdeki polis yahut diğer kurumların eğitilmesi gerekiyor Müslümanlarla ilgili. Özellikle medyanın dili konusunda çok büyük sıkıntılar var, orada bazı örnekler var, onları ben size göstermek istiyorum, diğer sunuma geçerek hızlıca. Sadece medyadan bazı örnekler göstereceğim size. Evet, mesela burada görüyoruz Newsweek dergisinde. Yine, Fransa'da kullanılan diğer gazete haberlerinde... Mesela, bunlar çok ilginç. Şimdi, şöyle bir algı var: "İslamofobi" dediğimiz şey, 'İslam düşmanlığı' dediğimiz genelde eğitimsiz halk kitlelerinin İslam'a karşı ön yargılarından oluşmaktadır." gibi böyle bir yanlış algı var. Hâlbuki "İslamofobi" dediğimiz şey elitler tarafından köpürtülen, siyasi elitler tarafından, medya tarafından köpürtülen bir düşmanlık maalesef. Antisemitizm meselesi de aslındayledir. Antisemitizmin de neşvünema bulduğu yerlere bakacak olursanız Viyana Üniversitesi ve entelektüel çevrelerdir Avrupa'da temelde baktığımız zaman.

Burada mesela, Almanya'nın en ciddi dergilerinden biri Focus dergisi ve burada özellikle yaşanan bu taciz vakalarıyla ilgili bir haberi kullanırken işte, bir beyaz kadının üzerinde siyah eller resmedildiğini görüyoruz yani bunu çok da fazla açıklamaya gerek yok. Yahut Polonya'da yayınlanan bir dergide "İslam'ın Avrupa'ya tecavüzü." şeklinde yine Avrupa'nın beyaz bir kadın olarak şey yapıldığı ve ona saldıran siyah eller olarak resmedildiğini görüyoruz. Yahut, yine çarpıcı bir örnek: Almanya'daki sol gazetelerden bir tanesi, yine ciddi olarak bilinen gazetelerden bir tanesi Süddeutsche Zeitung'un yayınlamış olduğu bu başlık. Bunun için sonradan özür dilemek zorunda kaldılar. Onların da kullanmış olduğu yani aslında ırkçılığa en fazla mesafeli olması gereken sol gazetelerin bile Avrupa'da, maalesef, bu aynı dili kullandığını görüyoruz. Yine, Avusturya'daki Wiener gazetesi. İtalya'dan başka bir örnek: "İslam'ı evimizden temizleyin." Polonya'dan, özellikle "Göçmenler halifelik'in beşinci sütunu."

“Mülteci değil onlar işgalci.” Özellikle de bu Avrupa’ya yaşanan mülteci göçüyle birlikte Avrupa’da Müslümanların güya bir göç cihadı başlattığı ve bütün bu hareketin Müslüman Kardeşler tarafından organize edildiğiyle ilgili böyle bir söylemin aşırı sağcı partiler tarafından yayıldığını görüyoruz ve maalesef diğer ana akım partiler de bunu, bu söylemleri dillendirmeye başladılar. Yunanistan’dan örnekler var burada. Bosna-Hersek’te de var, Litvanya var, diğer ülkeler var. Avusturya’nın mesela ünlü Profil dergisi: “İslam’ı tehlikeli yapan ne?” Mesela, bu, IŞİD’in Paris’te yapmış olduğu, DAES’in yapmış olduğu saldırı fakat onu İslam’a doğrudan mal ederek haberleştirdiğini görüyoruz.

Şimdi, bunları da geçerek hızlıca... Mesela, Türkiye’de Sözcü gazetesinin maalesef “Yakında üniversitelere türbansız girilmeyecek.” “Askerin başına imam-hatipli bakan.” gibi haberlere imza attığını “Hedef2023! Bu gidişle doğmamış çocuğa bile türban takacaklar.” “Paşa camide!” gibi haberlere sürekli imza attığını görüyoruz. Maalesef, Türkiye’deki de yine ana akım olduğunu düşündüğümüz Hürriyet gazetesinin de geçmişten bu yana İslamofobik söylemlerin ana taşıyıcı medya organlarından biri olduğunu gördük. En meşhurlarından biri “411 el kaosa kalktı.” haberiyle Hürriyet gazetesi.

Özellikle Türkiye’deki karikatür medyası maalesef dindarları, İslam’ı aşağılayan sürekli karikatürlere yer vermekte. Bunların içerisinde Penguen, Uykusuz, Leman gibi karikatür dergilerinin bunu sürekli olarak, sistematik bir biçimde yaptığını maalesef görüyoruz.

Burada isterseniz ben bitireyim. Soru-cevap kısmı olacak herhâlde, orada belki daha açma imkânımız olur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Şimdi, soru-cevap bölümüne geçelim.

Buyurun.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; ben misafirimize teşekkür ediyorum bu kapsamda bilgisi için. Somut önerileri hususunda da Başkanımızın da not aldığını gördüm. Türkiye’de böyle etkin bir STK’nin müstakil olarak bu konuyu takip etmesi, inşallah, bu Komisyonun iradesiyle bütün bunların hepsinin komisyon raporuna alınmasını ve o şekliyle bir kurumunda vücut bulmasını sağlar.

Tüm Avrupa’da yaptığımız bu çalışmalarda her ülkenin politikalarına somut önerileri de beraberinde “Biz yazdık, gönderdik.” diyorsunuz. Orada bunu gönderdiğiniz yerler siyasi kurumlar mı, STK’ler mi? Bu veriler sizde mevcut mu? Biz bu konuda yapacağımız eylemlerde sizdeki, o ülkedeki yapılan uygulamaları yerinde görebilecek miyiz ve biz, o ülkeye sizden de aldığımız verilerle somut yasanızda şu şu teklifleriniz eksik, bu şu şekilde diyebileceğimiz bir kaynağınız var mı? Birinci sorum bu.

İkinci sorum: Bu İslamofobi ve antisemitizm ilişkisi hususunda Batı’da münasebet içerisinde bulunduğunuz yerlerin iyi niyetli, objektif, entelektüel bakışıyla daha farklı, art niyetli olan çalışmalar da endirekt yine İslamofobiye hizmet ediyorlar mı? Bunun arasındaki bağ biraz daha açar mısınız?

Teşekkür ediyorum.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Şimdi, rapor yayınlandıktan sonra Türkiye’deki bütün kordiplomatiğe gönderiliyor yani büyükelçiliklere, buradaki konsolosluklara gönderiyoruz, ilgili ülkelere. O diğer ülkelerdeki bütün STK’lere ve kamu kurumlarına da gönderiyoruz posta yoluyla, dolayısıyla ellerine ulaşıyor ama bundan ötesi internet üzerinden de yoğun olarak raporun indirildiğini görüyoruz. Yani bugüne kadar 30 bine yakın olarak “download” edilmiş, indirilmiş rapor bizim kendi web sayfasından. Bunun da yüzde 75-80 oranında yurt dışından gerçekleştiğini görüyoruz yani Afganistan’a kadar indirildiğini görebiliyoruz. Dolayısıyla raporun ulaşmasıyla ilgili bir sıkıntı yok fakat şöyle bir şey var: Tabii, bu meseleyle ilgili Avrupa’da adım atabilecek cesaretle siyasetçiler

maalesef yok Avrupa genelinde konuşacak olursak. En son geçen sene Avusturya Cumhurbaşkanı Van der Bellen -Yeşiller kökenli birisidir kendisi; son şeyle kazandı, 1 puan farkla kazandı aşırı sağcı adaya karşı Cumhurbaşkanlığı seçimlerini- dedi ki: “Ben kadınların başörtüsü takma özgürlüklerini savunuyorum bunu benimsemesem de.” Bunun üzerine kendisine yönelik müthiş bir medya kampanyası ve saldırı oldu sosyal medya ve şey üzerinden. Dolayısıyla böyle cesur siyasetçiler maalesef Avrupa’da yok. Avrupa’nın şu anda temel tehlikelerinden bir tanesi şu: Aşırı sağcı partiler belki iktidara gelmedi Avrupa’nın genelinde Avusturya örneği dışında düşününce olursak fakat aşırı sağın fikirleri ve söylemleri çoktan iktidara gelmiş durumda. Mesela, Merkel gibi siyasetçilerin en büyük handikabı bu aşırı sağın yükselmesini engelleyemiyorlar, dolayısıyla onun söylemlerini maalesef benimsemek zorunda kalıyorlar. Bunu nerede görüyoruz? İşte, Merkel’in de bu burka yasağı meselesine el atmasında bunu kullanmasında görüyoruz ve diğer örneklerde görebiliyoruz.

Bu, tabii, kolay bir şey değil. Dolayısıyla Avrupa’daki siyasetçilerin bununla ilgili adım atmaya hazır olmadıklarını düşünüyorum. Yani oradaki siyasi konjonktür, maalesef, Müslümanların çok aleyhine işleyen bir siyasi konjonktür. Ve tabii esas tehdidi de görmediklerini düşünüyorum, meselenin sadece Müslümanlarla ilgili olduğunu zannettiklerini görüyoruz. Hâlbuki, demin bahsettik antisemitizmle ilgili örnekte. Bu aşırı sağın etrafında İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra özellikle Avrupa’da bir baraj inşa edilmişti, onlar bir köşede marjinalleştirilmişlerdi ve çok da fazla siyasette temsil edilmelerine, medyada söylemlerini dilendirmelerine müsaade edilmiyordu. Fakat o nefret barajının kapakları şu anda açılmış durumda Avrupa’da yani normalleşmiş durumda. Eskiden Avrupa’da ifade edemeyeceği söylemleri bugün artık çok rahat medyada ifade edebildiklerini görüyoruz bu şeylerin çünkü artık aşırı sağ norm hâline geldi, normal hâline geldi Avrupa’da. Bu da çok zor bir siyasi konjonktür olduğunu gösteriyor Avrupa’da bize ve siyasetçiler bu konuda çok da hevesli değiller adım atma konusunda ve buna karşı çünkü dalga bu şekilde geliyor yani akıntı bu yöne doğru ve akıntıya karşı kürek çekmek aslında birçok siyasetçi açısından bu konuda adım atmak. Bazı Avrupa ülkelerinde bu konuda kıpırdanma var. Almanya’da işte bu son dönemde İslamofobinin girmesiyle ilgili. Fakat orada da yine dediğimiz gibi özellikle siyasetçilerin adım atma konusunda çekindiklerini görüyoruz tartışmalarda. Mesela, Almanya’da son dönemde Türk misyonlarına, Türk camilerine yönelik, mülteci yurtlarına yönelik aşırı saldırılar var. Neredeyse haftada üç saldırı gerçekleşiyor Almanya’da. En son Almanya’da bir cami kundaklandı, tamamen yandı. Ne medyada yer aldı, Alman medyasında ciddi bir şekilde yer aldı ne de başka bir şeyde siyasetçilerin gündemine geldi. Yahut mesela Avusturya’daki aşırı sağ örneği çok ilginç bir örnek. Biliyorsunuz 2000’li yıllarda Jörg Haider ve o iktidar ortağı olmuştuk, koalisyon ortağı olmuştuk ve Avrupa Birliği Avusturya’ya diplomatik olarak bir abluka uygulamıştı, çok ciddi bir tepki gelmişti “Siz bu aşırı sağcıları nasıl şeye sokarsınız?” diye. Bugün aynı parti iktidarın ortağı oldu, Hristiyan Demokrat Parti de onun kadar aşırı sağcı söylemler kullanarak oldu ve Avrupa Birliğinden herhangi bir tepki gelmedi. Bu da bize aslında ne kadar zor bir siyasi süreçten geçtiğini gösteriyor Avrupa’da Müslümanların.

Diğer taraftan, antisemitizmle ilgili söylemiş olduğunuz şey... Şöyle bir durum var: Aşırı sağcılar Avrupa’da bu antisemitik söylemleri kullanıyorlardı geçmişte fakat artık taktiksel olarak bundan vazgeçtiler ve tamamen o söylemleri terk ettiler. Mesela, Le Pen olsun, Le Pen’in kızı, o terk etti bu söylemleri, Avusturya aşırı sağı terk etti; hatta İsrail’le ilişki kurmaya çalıştıklarını görüyoruz bunların. Özellikle, İsrail’le 2000’lerde de bunlar ilişki kurmaya çalıştılar fakat İsrail bunları sokmadı bile ülkeye fakat bugün mesela, İsrail’e gidip ziyaret edebildiklerini görebiliyoruz, hâlâ Hükümet yetkilileriyle görüşmelerine müsaade edilmiyor, muhalefet partileriyle görüşüyorlar fakat bu yönde bir adım var. Tabii, antisemitizmle mücadele eden çok farklı gruplar var, bunu tespit etmemiz lazım. Tabii, bir, siyonist gruplar var, onların bir ajandası var ve onlar özellikle İsrail karşıtı, İsrail’i eleştiren, İsrail’in politikalarını eleştiren her şeyi antisemitizm olarak mahkûm ederek bu eleştirilerin önünü tıkamak

isteyen bir siyonist grup var, hem Amerika'da hem Avrupa'da. Ama bir de gerçekten antisemitizmle mücadele etmek isteyen Yahudi gruplar var; bir de Avrupa'daki insan hakları grupları, sol entelektüel çevreler var. Dolayısıyla, ikisi birbirinden ayırmamız gerekiyor diye düşünüyorum ben. Diğer gruplarla iş birliği yapılabilir, beraber mücadele edilebilir. Çünkü şöyle bir durum var: Mesela, sünnet yasağı meselesine baktığımız zaman sadece Müslümanları etkilemiyor. Dolayısıyla, mesela, o konuda da Yahudilerin çok ciddi bir muhalefet geliştirdiklerini görüyoruz. Belki de Yahudilerin bir sünnet geleneği olmasaydı bugün Avrupa'da sünnet çoktan yasaklanmış olacaktı bazı Avrupa ülkelerinde. Yani orada da antisemitizm şey ilişkisini görüyoruz yani birinin ne kadar zor bir konu olduğunu, Batılılar için adım atmanın ne kadar zor olduğunu ama diğerinde ise Müslümanlar söz konusu olunca çok hızlı adım atabildiklerini. Yahut, helal kesim meselesi, helal et meselesi de yine bunlardan bazıları.

BAŞKAN – Ali ağabey...

MEHMET ALİ PULCU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Ben de hem size çok teşekkür ediyorum Adnan Bey hem de sunucumuza. SETA'nın bir ABD İslamofobi masası var mı efendim?

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Amerika yok.

MEHMET ALİ PULCU (İstanbul) – Şundan sordum, açayım: İslamofobinin ilk çıkışı, hem teorik olarak hem de medyada yaygın kullanımı Amerika'da başlamıştır, Avrupa'ya sonra intikal etmiştir. Hâlen de bu işin ana damarı, üretilen bütün bu korkunun temeline ilişkin en ciddi çalışmalar oradan dünyaya pazarlanıyor, onun için sordum. Bu çalışmalara ben çok teşekkür ediyorum fakat muhakkak, Amerika'yla ilgili özel bir masa olması lazım ve bunun irtibatını da araştırmak lazım.

Teşekkür ediyorum.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Tabii, baktığımız zaman, Amerika'da Müslüman STK'ler çok daha güçlü Avrupa'ya nazaran. Orada kurulmuş olan bazı STK'lerin rapor yayınladığını biliyoruz biz. "Care" diye bir kuruluş var orada Amerikalı Müslümanların oluşturduğu, onlar iki yılda bir bir rapor yayınlıyor bununla ilgili. Tabii, bizim kaynaklarımız kısıtlı olduğu için biz Avrupa'ya yoğunlaşmak istedik. Fakat tabii, bakacak olursanız, Avustralya da var bir tarafta; Hindistan'da Müslümanlara yönelik çok ciddi saldırılar yaşanıyor son dönemde, orada sıkıntılı durumlar var; bir de tabii, Müslüman topluluklarda da var. Bu konuda ben şahsi akademik ilgilerim dolayısıyla kendim ayrıca bir kitap çalışması yapıyorum, İngiltere'de önümüzdeki eylül ayında yayınlanacak "Islamophobia in Muslim Majority Societies" adlı bir kitap çalışması yapıyoruz. Onun şeyler geldi ve orada mesela, Arnavutluk örneği var, Pakistan örneği var, Cezayir var, Tunus gibi örnekler var, Türkiye de var. Bu da tabii, ayrı bir incelenmesi gereken konu. Birazcık tabii, kaynaklarla ilgili bir şey maalesef, bu çalışmalar da belli bir mali bütçe gerektiren çalışmalar, bundan kaynaklı bir şey.

BAŞKAN – Buyurun Başkanım.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Ben Enes Bey'e çok teşekkür ediyorum. Hakikaten verilmiş bir emek var, o emeğe saygı duymak lazım.

Dikkatimi çeken bir şey oldu: Genelde sonuçlar itibarıyla yaptığımız tespitler ve çalışmalar, bu da saygıdeğer bir çalışma ama farklı başlıklar altında, daha kapsamlı, nedenleri, sonuçları ve bunlar arasındaki illiyet bağı itibarıyla da daha belki üst bir çalışma, entelektüel bir çalışma ortaya konulsa... Mesela, şunun gibi: Trump'ın iktidara geldiği 20 Ocaktan sonra ve öncesindeki Amerikalı entelektüellerin ortaya koyduğu performans var. Amerika'nın buraya gelişinin -farklı disiplinler altında- nedenlerini, o süreçleri falan analiz eden, hatta çok daha gerilerde bunu işaret eden, önceki düşünürlere falan atıfta bulunan birçok çalışma yayımlandı, makaleler yayımlandı yani "gerçeklik ötesi" diye tanımlanabilecek yeni bir zihniyet yapısının ortaya çıktığı, bunları ürettiği şeklinde, özetle böyle diyebiliriz. Ali Bey değindi, ona karışmayacağım, şunu ilave edeyim: Siz bunun bir proje olduğunu söylediniz, kısmen

doğrudur, sadece bir projeye indirgenebilecek bir şey değil. Genel bir İslamofobinin oluşmasında Amerika'nın belli bölgelerde yapacağı operasyonları teşvik eden, tahrik eden, operasyona davet eden oluşumları üretme kabiliyetini de hepimiz birçok yerde gördük; Afganistan'da gördük, Irak'ta gördük, İslam coğrafyasının birçok bölgesinde böyle bir şey gördük. Ama bu, sadece bir düğmeye basılıp da üretilmiş bir şey değil, onu oluşturacak mevcut zemini... Kimse herhangi bir şeyi yoktan var edemez, mevcutlar üzerinde yapacağı operasyonlarla kendine uygun bir zemin oluşturabilir.

Burada mesela, Türkiye'deki hâlen özel sektörde devam eden şeyi eleştirdiniz ama tekrar söylüyorum, saikler üzerinden değil sonuçlar üzerinden tespitler yaptınız, çok doğru tespitler, süreçleri analiz ettiniz, özellikle, Haider'e vurgu yapmanız falan kayda değer tespitlerdi. Ama bu sürece bir Müslümanlar yani tehlikeli, kötü, yanlış bulunanlar açısından, bir de korkanlar, fobikler açısından bakmak lazım. Bunlar da bir sonuç. Bunun nedenleri, süreçleri, geçmişle mukayesesi yani İkinci Dünya Savaşı öncesi gelişmeler ile sosyoekonomik, toplumsal sosyoloji açısından, siyasal gelişmeler açısından veya genel küresel konjonktür açısından bu tür çalışmalar yapılabilir mi?

Bir de dediğiniz önemli bir cümle vardı "Müslümanlığa yönelik makul eleştirileri görmezden gelemeyiz." diye, ona zemin hazırlayan bir şey olmadığı sürece kimse böyle bir şey üretemez, gerek Avrupa açısından gerekse Türkiye'de özel sektörün tavrı açısından. Mesela, burada özel sektörün yaptığı...

BAŞKAN – Özel sektör derken...

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Özel sektörün de başörtülülerin istihdamı konusunda sıkıntılar yarattığına dair Enes Bey'in bir tespiti vardı; ben de katılıyorum, özel bilgilerim de var, özellikle, şimdi de daha önce de bayağı büyük ölçekli grupların da bilinçli olarak böyle bir şey yaptığına dair. Bu belki süreç içerisinde biraz aşılır gibi göründü ya da AK PARTİ'nin gösterdiği performans bunları perdelediği gibi bir anlamda da. Oysa aynı damar devam ediyor. Bunu sadece o grupların kötülüğü üzerinden analiz etmektense Türkiye'deki sosyal yapıyı, kutuplaşmayı, "biz" tanımımızın önemli, "biz"in dışındakileri ötekileştirme çabasını, bunu anlayabiliyoruz.

Bir de belki siyasal iktidarların özellikle daha çok yapması gereken bir şey var, toplumsal ortak payda alanının genişliği ya da darlığı ya da daraltılmış olduğu veya genişletilebileceği üzerinde bir şey yapılırsa, o analizler üzerinden gidilse...

Devam edeceğim bir şey daha var. Sanıyorum, İslamofobi, sadece Avrupalıların bir düğmeye basarak ürettikleri, Amerika'nın düğmeye basarak ürettiği bir şey değil, karşılıklı etkileşimle ortaya çıkan bir sonuç; biraz önce dediğim, daha entelektüel, daha derin bir çalışmanın sonucu, müşterek çalışmaların sonucu. İslamofobinin, evet, Müslümanlara zararı var. Çok değerli çalışmalarınız var, çok geniş bir coğrafyada bu çalışmaları yürütüyorsunuz. Bu sürecin Avrupa'ya kısa, orta, uzun vadede verebileceği zararları analiz eden... Toplumsal zararları, ekonomik zararları, barışa ilişkin zararları, dünyadaki dengelerin bozulmasına ilişkin zararları; çoğaltabiliriz. Demek istediğim, başlıklar hâlinde, daha bir üst disiplin içerisinde tasnif edilebilirse bunu oluşturan elementler ayrı ayrı başlıklar hâlinde tartışılır, analiz edilir, düşünülebilirse daha sağlıklı ve objektif bir sonuca ulaşabiliriz. Benim gördüğüm yaptığınız çalışmanın değerini düşürmüyor ama daha çok bu çalışmaların altında bir savunma psikolojisi yatıyor gibi yani bunu aşarak bir şeyler yapabilirsek daha sağlıklı sonuçlar elde edebiliriz diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Komisyon olarak yapma niyetindeyiz efendim, inşallah.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Şimdi, bir kere, bizim yapmış olduğumuz bu çalışma, tabii, doğası gereği bir “think tank” çalışması. Dolayısıyla, “think tank”ler pür akademik çalışma yapan kurumlar değil; bir konuyu kamuoyunun gündemine taşımak isteyen, tartışılmasını isteyen, karar verme mekanizmalarına etki etmek isteyen kuruluşlardır; biraz akademi ile gazeteciliğin ortasında, yapmış olduğu çalışmaları böyle tarif edebiliriz.

Aslında İslamofobiyle ilgili yapılmış yeterince akademik çalışma var, yok değil yani yazılmış binlerce makale var; sizin dediğiniz veçheleriyle analiz eden, Amerika’yı analiz eden, ırkçılığı geçmişte analiz eden, o toplumdaki sosyolojik gelişmelerle birlikte psikolojik olarak analiz eden binlerce makale var fakat bunlar hep akademik düzeyde kaldıkları için ve siyasal tartışmalara etki edemedikleri için orada kalıyorlar; bir de tabii, bir görmezlik ve ilgilenmezlik meselesi var. Dolayısıyla, bizim yapmış olduğumuz şey, bu çarpıcı olayları kamuoyunun gündemine taşıyan bir çalışma. Dolayısıyla, şey açısından farklı. Mesela bazı başka kamu kuruluşlarıyla yaptığımız görüşmelerde de “Bu rapor çerçevesinde medyayla ilgili bir söylem analizi yapsanız.” gibi öneriler gelmişti bize. Tabii, “think tank”ler çok fazla söylem analizi yapmazlar, bunlar pür akademik çalışmalardır ve akademik dil olarak da ağırdır; bizse bütün kamuoyuna yönelik, kamuoyunu bilinçlendirmeye yönelik bir çalışma yapıyoruz. Dolayısıyla, onu birbirinden ayırmak lazım.

Diğer taraftan, tabii, burada, Müslümanların bazı davranışları nedeniyle “Ya, bizim de hiç suçumuz yok mu? Müslümanlar da çok cahil. Müslümanlar da şunu yaptılar, Müslümanlar da bunu yaptılar. Almanya’da Müslümanlar dışarıya açık olsalardı, gitselerdi Almanlarla dost olsalardı, evlerine davet etselerdi, gitselerdi gelselerdi bunlar olmayacaktı.” yaklaşımı, bence yeterli bir açıklama biçimi olmuyor.

Neden olmuyor? Şundan dolayı: Mesela erken yaşta evlilik meselesini alalım. Bu, Müslüman toplumların bir problemi; Afganistan’dan, Pakistan’dan, Türkiye’den gitmiş -farklı oranlarda yerel kültürle alakalı bir şey bu- toplulukları ilgilendiren temel meselelerden bir tanesi ama aynı sorunu mesela Sihler arasında da görüyoruz, Hintliler arasında da görüyoruz yahut başka topluluklar arasında da görüyoruz. “Neden bütün projektör Müslümanların üstüne tutuluyor?” sorusu, işte, buradaki temel soru. O projektörün bu tarafa çevriliyor olması, sürekli burada tutuluyor olması meselesi siyasi bir tutum ve Müslümanları problematize eden temel mesele de bu. İşte, biz, bunu sorguluyoruz. Yoksa o meseleler tartışılın, tartışılmasın demiyoruz; Müslümanlar kendileri tartışsınlar yahut o ilgili ülkelerdeki kurumlarla bunların engellenmesine yönelik politikalar geliştirilsin fakat bizim ilgilendiğimiz şey neden bu fokus burada, neden sürekli projektör buraya tutuluyor yahut bu burka meselesi neden bu kadar alevlendiriliyor? 8 milyon nüfusta 700 bin Müslüman nüfus var, bunun içerisinde sadece 100 ya da 200 kadın burka takıyor Avusturya’da ve bunun için Meclis oturuyor, günlerce bir yasa teklifi hazırlıyor, yasa geçiyor ve polis bunu sokakta uyguluyor. Dolayısıyla, bizim ilgilendiğimiz temel şey bu. Bu açıdan baktığımız zaman, ben, Müslümanların bazı şeyleri yanlış yaptığı için, bazı şeyleri doğru yaptığı için İslamofobinin bugün Avrupa’da bu kadar yahut Batı’da şey olduğunu düşünmüyorum; küresel düzlemde yaşanan dengelerden kaynaklanan, Müslümanların, İslam’ın ötekileştirilmesi meselesinin bir siyasi araç olarak kullanılması -siz de bahsettiniz- Amerika’nın bazı politikalarının da meşrulaştırılması açısından bunun kullanıldığını düşünüyorum. Yani böyle bir şey var.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Belki şunu vurgulamak istediniz, düzeltmek için söylüyorum, kusura bakmayın Sayın Başkanım: Bu da bir başlık, başlıkları çoğaltmakta yarar var. Dediğiniz başlık içinde bunlar doğru ama sorunun bütününe açıklayıcı mahiyet taşıyor. Sorunun kendisi doğru ama o iş 10 tane başlıktan oluşuyor, onun 10’unun isabetli olması sonucu konuya bir açıklık getirebiliriz. Mesela son günlerde Türkiye’de medyatik, din adına konuşan bazı insanlar var. Ben dindar bir adamım. Bunları eleştirdiğim zaman da İslamofobik bir çaba içine girmiş oluyorum sanki. Oysa İslam o mu değil mi, filan yani bu eleştirilere açık olmakta yarar var.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Yok, bu eleştirilerin niteliği önemli aslında. Siz, mesela, çıkıp “Ya, bu Müslümanların hepsi böyle cahiller. Bunların hepsi kaba saba adamlar, bunların hepsi barbarlar, bunların dini de bunu gerektiriyor zaten.” dediğiniz zaman, bu artık bir İslamofobik tutum oluyor ama “Sizin yorumunuz yanlıştır yani bunu yanlış yorumluyorsunuz; bu böyle de değerlendirilebilir, bu açıdan da bakılabilir, farklı görüşler de var.” gibi bir tartışma yürüttüğümüz zaman, bunu İslamofobik olarak nitelendirmek mümkün değil.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Şimdi, sonuç: Mesela, bu din adına yapılan yanlış şeylere, önce kendisini dindar olarak ortaya koyan, dindarlık iddiasında olan insanların başkalarına fırsat vermeden daha sağlıklı eleştiriler yöneltmesi bu istismanın önünü kapatır. Bu önemli bir şey yani bunu yapmak gerekiyor.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Doğru ama bunların hiçbiri de bu insanların ötekileştirici, ayrımcı muamelelere maruz kalmalarını yani özel sektörde insanların sırf başörtülü diye “CV”sinin kenara atılmasını meşrulaştırmıyor. Benim söylemek istediğim şey bu.

BAŞKAN – Mahmut Bey, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli Hocam, çok teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Şimdi, Değerli Hocam, ben notlarımda yanlış almadysam -yanlış aldysam özür diliyorum, beni bağışlayın, düzeltin- siz İslamofobi ile ırkçılığı iç içe aldınız. Aslında ırkçılık farklı bir kavram, İslamofobi farklı bir kavram.

Dediniz ki “Aslında İslamofobiyle ilgili, burada, Türkiye’de de düzenlemeler var ama bu yurt dışında yok.” Aslında, böyle bakarsanız, bizdeki bu düzenlemelerimiz -Sayın, Değerli Başkan daha önce Adalet Bakanlığında olduğu için daha iyi bilirler- yani “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’ndaki o nefret söylemi, ayrımcılıkla ilgili, bunu kapsıyor.” dediğiniz için “Türkiye’de düzenleme var.” diyorsunuz. Aslında, bizdeki bu düzenlemenin kaynağı Avrupa’dır. Yani, biz, bu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’muzun bir kısmını Rusya’dan aldık, bir kısmını da Almanya’dan, böyle bir harmanlama olmuş vaziyette. Yani eğer “Bizde var, orada yok.” diyorsak yanılıyorz çünkü Türk Ceza Kanunu’muzda biz bunu yaptık.

İkincisi: Bu olay, evet, çok önemli bir husus, önemli bir sorun, bu bir ülkenin, bir kesimin sorunu değil, aslında bu bir insanlık sorunu. Bununla ilgili Avrupa’yı Müslüman karşıtı şeklinde vermek... Peki, o zaman Avrupa böyleyse Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde din ve vicdan özgürlüğüyle ilgili, bu kadar yapılan ihlallerle ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi niye bu kararları verebilsin? Yani burada bunu söylerken -ne olur, beni yanlış anlamayın- benim temel sorunum şu: Evet, bu bir din ve vicdan özgürlüğüdür, din ve vicdan özgürlüğünün sonuna kadar kanalları açılmalıdır. Bu sonuna kadar açılmalıdır derken, bunu savunurken toplumları böyle birbirinin karşıtı gibi göstermek, sanki aradaki diyaloglarımızı koparmış olur muyuz bilemiyorum. Avusturya’da ben yaşamadım ancak ziyaretlere gittik. İşte, Almanya’daki bu camilerimize yönelik saldırılarla ilgili 24’üncü Dönem İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu olarak biz gittik, oradaki karakolları ziyaret ettik, Meclisi ziyaret ettik. Keşke Metiner Bey de burada olsa ama onlar bugün Urfa’da görevliler. Yani orada bize verdikleri bilgilerde dediler ki: “Biz bununla ilgili şey tutuyoruz, bu suç kataloğuyla ilgili istatistiklerimiz var, bununla ilgili mücadeleyi biz veriyoruz.” Fakat burada olayı ırkçılıkla, ötekileştirme...

Şimdi, ırkçılık, Avrupa’daki ırkçılık yaygın, doğru; pik seviyede, doğru; onu savunan iktidar, partiler revaçta, doğru. Buradaki bu ırkçılık sadece Müslüman olduğu için değil yani yabancı olduğu için hepsine karşı bu şey var, bu revaçta. Ha, bunu kırmak lazım, bunu gelip İslamofobiye bağlamamak lazım diye, sanki ben konuşmanızda onu şey yaptım.

Bir de bize getirdiğiniz bu kitaplar için teŖekkür ederiz, eksik olmayın ama ben İngilizce bilmiyorum yani bunların hepsi İngilizce. KeŖŖe bize Türkçe dağıtmıŖ olsaydınız daha yararlı olurdu.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Türkçesi yok.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Biz sunumda Türkçe gördük.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Onları ben çıkarttım.

Bazı önemli ülkeleri Türkçeye tercüme ettirdik; bir kısmını yayınladık, bir kısmını yayınlamadık, onları sizlere ulaŖtırabiliriz.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – O sunumunuzu da alabilir miyiz?

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Olur, alabilirsiniz.

Yani bir bütçe meselesi tabii. Yani bu metin 600 sayfa, bunu Türkçeye tercüme ettirmek ve sonra da onu da edite etmek meselesi, altı ay, bir sene alabilecek bir mesele. Kolay bir iŖ değil. Bir de tabii bütçesi yeterli değil tercüme için.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Son bir cümleyle bitiyor aŖađı yukarı.

Ŗimdi, “Avrupa’da düzenleme yok.” dedik. Aslında, gayet rahat, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ndeki hükümler, 9’uncu madde açık ve net. Ayrımcılık yasağını net vurguluyor, bunun arkasında bu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 14’üncü maddesi bu ayrımcılığı kesinlikle yasaklıyor, 9 aynı şekilde. Bununla ilgili yaptırımlarını ülkeler düzenlemiş durumda. Ha, diyeceksiniz ki: “Ya, arkadaŖ, düzenlemeler var da ben uygulamaya bakarım.” Orada size katılırim. Yani bizde de düzenlemeler var. Çünkü iyi bir kanun kötü bir uygulayıcı elinde kötü oluyor, kötü bir kanun iyi bir uygulayıcı elinde iyi oluyor. Mesele insan unsuru açısından. Orada katılırim ben size ama eğer mesele... Aynı şekilde yine İnsan Hakları Sözleşmesi’nin burada 18’inci maddesi var. Yani bu güvenceleri getirmiş durumda aslında, hiçbir ayırım yapmaksızın din ve vicdan özgürlüğü içerisinde. Çünkü ben öyle kabul ediyorum, yani bu din ve vicdan özgürlüğü, bunu ülkeler... Mademki uluslararası sözleşmelerle bu korumaya alınmış, bu korumaya alındığı için bu bir meŖru amaç için korunmaya almış, bu meŖru amaç da yaptırıma da bağlaması gerekiyor. Ee, Ceza Kanunu’muza aldığımız için bunlarda var gibi. Olmazsa onun kaynağını da ben size bilahare yine ibraz edebilirim.

Dinlediğiniz için teŖekkür ediyorum, selam ve saygılar.

BAŖKAN – TeŖekkürler BaŖkanım.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – TeŖekkürler.

BAŖKAN - CoŖkun Hocam.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Buna cevap vereyim mi?

BAŖKAN – Pardon.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – EŖađfurullah.

Ŗimdi, tabii, İslamofobiyi bir ırkçılık türü olarak tanımlıyoruz, sadece biz değil, yani Avrupa’daki farklı düşünürler de böyle tanımlıyorlar. Neden? Çünkü “ırkçılık” dediğimiz Ŗey sadece etnisite üzerinden yürüyen bir Ŗey değil, kültürel ırkçılık da var, kültür üzerinden de ırklar, insanlar tanımlanıyorlar ve ırkçılığa maruz kalıyorlar. Dolayısıyla bundan dolayı da...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani özür dilerim, “Her ırkçı olay İslamofobi değil.” diyorlar. Yani İslamofobi...

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Türk değildir, yani oradaki motivasyon önemli.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama burada onu kullanırdık. Sanki öyle olacak ki biz herkese karŖı... Çünkü çok farklı Ŗeyler olacaktı.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Yok. Yani mesela diyelim ki bir insana ne bileyim... Mesela Almanya’da, İngiltere’de çok Polonya kökenli insanlar var ve bu Brexit sonrası da onlara karşı çok şeyler arttı. Polonyalı olduğu için şey yapıyorsa bu ırkçılık, yani ondan dolayı. Ama bir insana Müslüman olduğu için ırkına bakılmaksızın yapıyorsa bu bir İslamofobik tutumdur, davranıştır diye bakıyoruz, bu şekilde bir ayırım yapıyoruz.

Şimdi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi var, yasal düzenlemeler var fakat sizin dediğiniz gibi uygulamada nasıl? Bir de tabii, tartışmalar söz konusu. Mesela başörtüsü yasağı bazı Avrupa ülkelerinde hâlâ mevcut. Dolayısıyla o ilgili ülkelerin mahkemeleri bunları bizim Türkiye’de de geçmişte maalesef...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim, bizde Türkiye’de de böyle bir yasal düzenleme yok, fiilî bir olay var. Yani getirsinler, getirsinler. Yani aynı şey, yani Avrupa’daki de böyle. Yani şu anda Türkiye’de iktidar getirdi de buna karşı çıkan mı oldu? Yok, fiilî uygulama bu ama düzenlemeyi getirmedi, keşke getirip yapsalar daha iyi olur.

BAŞKAN – Her şeyi düzenlemeyle yapmak doğru olmayabilir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anladınız mı yani?

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Şimdi, evet, yani dolayısıyla bu laiklik meselesinin nasıl algılandığıyla ilgili tartışmaya baktığımız zaman... Türkiye’deki bu tartışmada biz de biliyorsunuz, Fransa’dan aldığımız bir anlayış bu. Fransa da bunu böyle yorumluyor. Dolayısıyla burada bir başörtüsü yasağı meselesi var. Dolayısıyla evet, Anayasa Mahkemesinde de çok açtı eğitim hakkı engellenemez, insanlar etnik falan filan.

BAŞKAN – Ama engellendi.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI - Ama 2011 yılına kadar başörtüsü Türkiye’de yasağı uygulandı değil mi? Yani dolayısıyla bunların yasalarda yer alıyor olması bu manaya gelmiyor, uygulandığı manasına gelmiyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama bu İslam’a karşı olduğu için değil, ben orada katılmıyorum size. Orada o bir sistem meselesi.

Yani, bakın, dinimiz bir bütün Değerli Hocam.

BAŞKAN – 28 Şubat gününü geçirdik Mahmut Hocam.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim, Canım Başkanım, dinimiz bir bütün, yani dinin bir kısmını alıp bir kısmını almamak İslam’a zarar verir, dinimize de zarar verir. Yani siz İslam dinini sadece başörtüsüne indirerseniz İslam dinimizi küçültmüş olursunuz.

BAŞKAN – Öyle bir şey yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani burada İslam dinine göre başörtüsü dinimin emri. Peki, dinimin emri. Dinimin emri bu ülkede o zaman mirası biz kadın-erkek açısından erkeğe 1, kadına yarım mı diyeceğiz? Biz o zaman şunu mu diyeceğiz: “Efendim, kadına nikâh düştüğü için –çok değerli kadın kardeşlerimiz vardı burada- onlarla aynı ortamda çalışmıyoruz.” Yani şimdi anladınız mı? Yani görüyoruz basında son günlerde öyle mesajlar düşüyor ki, erkek doktor arkadaşımız diyor ki: “Ben kadını muayene edemem.” Kadın doktor arkadaşımız: “Ben erkeği muayene edemem.” Ya, orada...

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Ama bu konuştuğunuz şeyin bu şeyle bir ilgisi yok ki.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani bakın, bu olaylar hakikaten öyle bir ifrata varıyor ki, yani soruna bence sistemsel açıdan bakmak lazım, yani öyle getirdiniz ki, yani sanki Türkiye’de başörtüsü yasağı kalkmadan önce kimse dinini yaşayamıyordu. Arkadaş, biz önceden de Müslümandık şimdi de Müslümanız elhamdülillah çok şükür. Yani bu devam eden bir husus.

BAŞKAN – Urfa’dan başka bir şey çıkmaz zaten.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu, tüm Türkiye’de böyle. Yani biz dinimizi, ibadetimizi, bunu türbanla öğrenmedik, yapmayın bunu değerli arkadaşlar. Yine annelerimiz yapıyor vesaire.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) – İsterseniz o tartışmaya girmeyelim Mahmut Hocam.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Coşkun Hocam, buyurun.

COŞKUN ÇAKIR (Tokat) – Enes Hocam, bir şey söylüyor musunuz?

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Yani eklerim sonra.

Buyurun.

COŞKUN ÇAKIR (Tokat) – Enes Hocam, çok teşekkür ediyoruz.

Esasen bir rapor olduğu için rapor çerçevesinde konuştunuz ve çok da detaylı bir rapor. Hele hele bunun ete kemiğe bürünmüş hâli olan kisvei taba bürünmüş hâli olan kitap da gelince daha da anlamlı oldu, belki daha uzun konuşmak lazım, tartışmak lazım. Bir yıl geçti, artık ikinci yılına giriyor, keşke şu rapor üzerine, Türkiye’de daha etraflı tartışmalar olabilseydi.

Ben bir açıklama yapacağım, arkasından da küçük bir soru soracağım. Konuşmanızda tabii literatürde ilk defa 1927’de bir Fransız tarafından ve bir Fransızca metinde “islamophobie” kavramının geçtiğini söylediniz. Arkasından 1990’lı yılların başında, 1995, 1996’da İngiltere’de bir “think-tank” kuruluşu tarafından bunun daha ciddi bir şekilde kavramsallaştırıldığını, nihayet Georgetown’da Esposito’nun da bunu yaygınlaştırdığını gördük benzer akademisyen entelektüeller tarafından.

Şimdi, belki kavram öyle, yani 7-8 haften, 8-10 haften ibaret “islamophobie” kavramı 1927’lerde, 1996’larda, 2000’lerde kullanılmış, yaygınlaşmış olabilir. Ama sizin de konuşmanızda yer verdiğiniz “‘Islamophobie’nın anlam çanağı nedir? Onun içinde ne yer alır?’ dediğimizde ve Türkçeye çevirirken de İslam düşmanlığı, Müslüman düşmanlığı, daha çok da Müslüman düşmanlığı, İslam düşmanlığından ziyade... Koyduğumuzda aslında burada çok ciddi bir şekilde bir tarihsel arka plana ihtiyaç duyuyoruz. Bunun Avrupa örneğini verdiğimiz için söylüyorum, Müslümanlarla Batıların, özellikle Avrupalıların karşılaşmalarında iki örneği öne çıkarabiliriz: Bunlardan birisi Endülüzya yani Arap Müslümanlarla o dönemin süper gücü, mutlak süper gücü sayılan İspanya’daki Avrupalıların, Hristiyanların karşılaşması. Bir diğeri de, bizi daha çok ilgilendiren, Osmanlılarla Orta Avrupa’daki karşılaşma. Her iki örnekte de sonuçları itibarıyla muazzam bir Müslüman düşmanlığı, İslam düşmanlığı ortaya çıkmıştır.

Sadece bize yakın olan örneği vereyim: Osmanlılar 16’ncı yüzyılda Avrupa’nın ortalarına geldiğinde... Martin Luther’in kitap yazdığını, makale yazdığını hepimiz biliriz Türklerle ilgili ve Katolik-Protestan tartışmasında o tartışmayı bir kenara bırakmasını ve Müslümanların nasıl tehlikeli insanlar, nasıl tehlikeli düşünceler olduğunu, sadece bir siyasal güç olarak değil, Osmanlı İmparatorluğu olarak değil, Türklerin, “Türkler” dediği parantez içerisinde Müslümanların, nasıl tehlikeli, nasıl işte o inanç sistemini de yargılayarak, en önemli düşünürlerinden, en önemli din adamlarından Katolizmi bile, Hristiyanlığı bile evrime uğratmış bir adamdan bahsediyoruz, böyle bir şey var. Bunu arttırabiliriz, bunu şunun için örnek verdim: Yakın tarihte kullanılmış bir kavram olarak bunu öne çıkarıyoruz, kaldı ki bu kavramı ortaya koyan da biz değiliz. Yine Batı’da ortaya çıkan bir kavramsallaştırmadan söz ediyoruz. Yani “islamophobie” dediğimiz zaman şu söylenebilir mi –cevabını vereyim- elbette söylenemez: “‘Islamophobie’ yokken İslam düşmanlığı, Müslüman düşmanlığı yok muydu?” Tabii ki vardı. Buna, o tarihsel arka plana biraz daha fazla eğilmek gerekir diye düşünüyorum. Elbette bu raporun konusu değil ama ayrıca söylüyorum bunu.

Teknik bir şey, Mahmut Bey de sordu geçen hafta UETD'nin 40-50 sayfalık raporu geldi. Biz de bu PAB'la ilgili, işte Avrupa Parlamentolar Arası Birlikten sürekli mektup geliyor bu mevzularla ilgili, bunlara cevap için rapor istemiştik. Sadece -diğerlerini anlatmıyorum, Avrupa'daki son birkaç yıldır yapılan eylemleri kasetmıyorum- otuz beş kırk günlük Afrin müdahalesinden sonra, Almanya başta olmak üzere Avrupa ülkelerine, Hollanda, Fransa vesaire ama daha çok Almanya yapılan saldırıları anlatıyor.

Şimdi, bu saldırılarda öyle bir karakter var ki size bu islamofobinin etnik ve dini kimlik olarak nerede başlayıp nerede bittiğini sormaya çalışacağım. Bunun içerisinde PKK'lılar var Türkiye kökenli yahut Türkiye kökenli olmayan Kürtler var yahut başka unsurlar var. Bunların saldırı yaptığı yerlere şöyle bir baktım o 30-40 sayfalık raporda, mescit, cami türü yerler var, İslami karakteri öne çıkmış vakıf, dernekler var, vesaire. Mesela aynı ülkenin vatandaşı, 2'si dışarıya çıkmış. Bu saldırılar, bu benim çerçevesini çizmeye çalıştığım saldırılar İslamofobik saldırılar mıdır?

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Onunla ilgili dediğiniz rakamlar... Mesela geçen sene de aynı şeyler vardı ama bu Afrin meselesiyle birlikte tavan yaptı.

Şimdi, bir: Tabii ki, öncelikli olarak Türk misyonlarına saldırılar var; yani büyükelçiliklere, konsolosluklara ve camilere var. Burada, tabii, baktığımız zaman, Türkiye'nin siyasetine yönelik bir tepki sonucu oluşmuş bir şey var, orası tamam fakat, tabii, işin geri planına baktığımız zaman şöyle bir şey var: Mesela bizim en fazla şikâyet ettiğimiz şeylerden birisi ne? PKK'nın -veya işte PYD yahut YPG'nin- Batı medyasında müthiş olumlu olarak resmedildiğini görüyoruz; işte, bayan savaşçılar, kadın savaşçılar ön plana çıkartılıyor, ondan sonra, Suriye'nin kuzeyinde ne kadar demokratik bir düzen kurulduğu gibi bir propaganda dili olduğunu görüyoruz, buna aşırı hazır bir medyanın olduğunu görüyoruz. Bence bu tutum aslında temelde İslamofobik bir tutum. Neden? Çünkü onu neyle karşılaştırıyorlar? Diğer gruplarla karşılaştırıyorlar. Mesela, evet, Suriye'de bazı radikal gruplar var, El Kaide gibi diğer gruplar var, bunlar söz konusu fakat, işte "ılımlı gruplar" dediğimiz, ÖSO'nun çeşitli grupları da var, bunlara karşı da bir antipati var. Niye? Çünkü bu insanlar sakallı insanlar, ondan sonra, orada yapmış oldukları mücadele sırasında tekbir getiriyorlar ve bu müthiş bir antipati uyandırıyor. Diğer tarafta, seküler olduğu düşünülen bir örgüt var ve buna yönelik -Batı medyasında da- daha olumlu yaklaşılmasının temelinde bu şey var. Yani, bu seküler bir örgüt; bu tarafta ise daha dindar bir şey var, böyle bir yaklaşım var. Bundan kaynaklı olarak gelen böyle bir tutum olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla, buradaki yapılan saldırılar aslında ikisinin bir karışımı; yani, hem bunlar Müslüman olduğu için, cami olduğu için... Çünkü mesela Millî Görüş'ün bir camisinin Türkiye'deki Hükümetin almış olduğu bir kararlar ne alakası olabilir ki? Bir alakası yok. Fakat Tayyip Erdoğan dindar, onu koyuyor kenara, onu koyuyor, hepsini bir araya getiriyor ve onu da bir hedef hâline getirdiğini görüyoruz; dolayısıyla, böyle bir mekanizma işlediğini düşünüyorum orada, baktığımız zaman. Ama temelde baktığımız zaman, PKK'ya yönelik olan bu aşırı olumlu, pozitif yaklaşımın temelinde İslam'a karşı duyulan bu antipati olduğunu düşünüyorum ben; İslam'a karşı bir antipati var, dolayısıyla "Burada seküler bir örgüt var, IŞİD'e karşı savaşıyor, bunu destekleyelim." diğerleri... Bunların zaten hepsi aynı kefeye konulduğunu, basit bir yaklaşım olduğunu.. Maalesef, bizim Avrupa'yla temel -demin bahsetmiş olduğum- ilişkilerimizi geren şeylerden bir tanesi de bu. Çünkü terörle mücadele meselesinde bizim, Türkiye'nin yaklaşımı burada, işte: "DAEŞ'e karşı da mücadele edelim, PKK'ya karşı da mücadele edelim." Fakat Batılı müttefiklerimiz bunu kabul etmiyorlar, etmedikleri için böyle bir gerginlik doğuyor, doğan şeylerden bir tanesi de bu, bu şekilde bakıyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, hocanın bahsettiği "İslamofobi midir, değil midir?" Yani, soru açık ve net.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Burada motifi tam olarak kesin... İkisinin karışımı, ortak bir şey olduğunu düşünüyorum ben, ortak motif.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Karşımı uluslararası hukukta şu demek: İki olaya bakacaksınız...

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Ama niyetleri benim yargılamam çok kolay değil. Hâkimin önüne gittiği zaman da hâkim bazı...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, hâkim değil, siyaset bilimi açısından şu deniyor: “İki olay var karşınızda. Bu iki olaydan hangisi ağır basıyor, hangisi diğerini perdeliyor? Eğer perdeleme olayı ağır basıyorsa hedef budur; perdeleme ağır basmıyorsa hedef şudur.” Bu açıdan, yani, esasen sorulmak istenen soru bu. Yani, burada perdelenmek istenen ne? Hedef nereye varıyor?

Teşekkür ediyorum.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Mesela Türkiye Cumhuriyeti’ni doğrudan temsil etmeyen kuruluşlara ve STK’lara yapılan saldırılar bence İslamofobiktir çünkü alakası yok bu insanların.

BAŞKAN – Devletle organize oluyor...

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Yani, devlet kuruluşu değil bunlar; STK’lar bunlar yahut, ne bileyim, Müslümanların kurmuş olduğu bir eğitim kuruluşu, Millî Görüş gibi kuruluşların yahut Süleymanlılar cemaatinin bir camisi; dolayısıyla, Türkiye’deki karar verme mekanizmalarında da bir etkisi olan insanlar değil. Ama büyükelçiliğe yapılan bir saldırı daha çok siyasi nitelikli bir saldırı olarak görülebilir.

BAŞKAN – O raporda dönerciler falan da vardı.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Dönerciler de var, tabii.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Hangisi? Yok, dönerciler...

BAŞKAN – Yok, hocanın bahsettiği...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – NSU davası mı? O hâlen devam ediyor...

BAŞKAN – Yok, o değil kastettiğimiz. Bu, son Afrin’e yönelik şeyden dolayı son bir aydır oradaki...

COŞKUN ÇAKIR (Tokat) – Dindar kimliği öne çıkmış iş yerleri, dindar kimliğiyle öne çıkmış iş yerleri.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) – Ben bu konuda kişisel görüşümü söyleyeyim: Yani, bu olayı, daha doğrusu Türkiye’nin iç politikasını ilgilendiren konuların Avrupa’ya taşmasını ben İslamofobi kavramıyla bağlantılı bulmuyorum. Bu, PKK’nın seküler yapısına olan sempati de tek başına bunu açıklamaz. Ben o ikisini birbirine karıştırarak İslamofobi konusundaki güçlü argümanlarımızın zayıflatılabileceği kanaatindeyim. Onun için, bu ikisini birbirine karıştırmamak gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN – Ali Ağabey, sen...

MEHMET ALİ PULCU (İstanbul) - Toplantı uzamadıysa ben de iki dakika söz almak isterim.

BAŞKAN - Buyurun.

MEHMET ALİ PULCU (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Mahmut Bey konuştuktan sonra söz alma talebinde bulundum.

Mahmut Hocam, bu İslamofobi meselesinin işaret fişeği 1994’te Huntington’un Medeniyetler Çatışması’dır, hiç İslamofobi geçmez ama Medeniyetler Çatışması tezini orada açıklar. Siz de bahsettiniz, Soğuk Savaş sonrası dönemde yeni bir düşmana ihtiyaç vardı; bunun teorik zeminini Huntington’un bu çalışmasında gördük. Orada -çok kısaca özetliyorum-: “Prensler arasındaki savaşlar bitmiştir, uluslararası savaşlar bitmiştir, ideolojiler arasındaki savaşlar bitmiştir; şimdi medeniyetler savaşındayız. İdeolojiler arasında geçişkenlik olabilir; sosyalistler faşist, faşistler sosyalist olabilir fakat

medeniyetler bakidir, değişmez çünkü etnisiteye dayanır, bir; dinî aidiyetlere dayanır, iki; bunların geçirdiği binlerce yıl kültürel tarihe dayanır.” Örnek bizi, Türkiye’yi verir, onun için özellikle size söylüyorum, yani bu konuda bir vuzuha kavuşmamız lazım. “Türkiye’de bir yapı değişikliği oldu ve Batıcı aydınlar Batılı değerleri kabul ettiklerini söylediler.” Bu, Huntington’un tezinde yazıyor 1994’te. “Fakat Batılı müttefiklerin hiçbiri bunu kabul etmedi. Bunu Türkiye’de ilk açık ifade eden Devlet Başkanı Turgut Özal’dır.” der tezinde. Özal Avrupa Birliği tartışmalarında “Ya, orada Hristiyan değerleri hâkim, bizi zaten almayacaklar, bu mesele açık ve nettir.” diyerek tezini destekler. “Bizim için en büyük tehlike İslam dünyası, Konfüçyan medeniyet ve Slav medeniyeti -Ruslar- ortak hareket ederse batırız. Dolayısıyla bunu bu şekilde kabul edelim.” der.

Ben Mecliste de buna benzer bir konuşma yaptım. Önemli olan şu: İslamofobinin hedefi olarak, şimdi, biz ne kadar laik, seküler, demokratik bir devlet kurmuş olursak olalım kız isterken “Allah’ın emri Peygamber’in kavli” diyorsak, kulağımıza ezan çalınmışsa... Huntington “Bu tehlike burada mevcut arkadaşlar. Dolayısıyla, biz bu çatışmada Türkiye’yi de bu kampa koyuyoruz.” teorisini 1993’te yazıyor. Burada hiç İslamofobi geçmez fakat buradan yürünüyor. Bir sebebi var: Rusya çökmüş, Çin daha çok büyümüyor, teknoloji devrimi gerçekleşmiş. Özür dilerim, uzattım ama bence önemli.

BAŞKAN – Estağfurullah.

MEHMET ALİ PULCU (İstanbul) - Şimdi, eskiden dünya kaynaklarının nasıl sömürüldüğüne ve siyasetin nasıl gittiğine ilişkin bilgiyi öğrenmek için ya akademisyen olacaksınız ya ciddi bir araştırmacı olacaksınız. Fakat bu teknolojik imkânlarla sıradan, sokakta Anadolu’da oturan bir çocuğun bile “Ya, kardeşim, bu petrolerin üstüne bu adamlar niye oturuyor? Bizim nüfusumuz bu kadar kalabalıkken niye?” diye soracağı bir zemine girilmişti. Çünkü teknolojik kapasitenin artmasıyla Sovyetlerin düşmesi aynı zamana denk geldi. Dolayısıyla, “Buradaki bir uyanış olmadan mümkün olduğu kadar hem oradaki kaynaklara koyalım hem bir tehdit göstererek bunu baştan savalım.” dediler, oradan da “preemptive attack” yani önleyici saldırı teorileri gelişti. Ben, onun için, beyefendiye sormuştum: Bu teorilerin kaynağının ilk başı, bütün hazırlanışı Amerika’dandır, Amerika’dan Avrupa’ya geçmiştir. Bu Müslümanlar... Şöyle bir algı var: İslamofobiye bunu... Hocam demişti ya: “Hukuk köşeli bakar.” “Ya, bunun tedbirleri alınmıştır.” diyorsunuz.

Şöyle bir algının olduğunu görmemiz lazım Mahmut Bey, bir kişisel örnek anlatıyorum: Benim oğlum bir gün bana namaz kılarken -dedem müezzin olduğu için onun evdeki sarığını sakladım ben-yatsı namazından sonra dedi ki: “Baba bunu niye takıyorsun?” Dedim: “Oğlum ne var? Hadislerde var. Güzel, bak, yakışıklı oluyorum; nasıl uzun, havalı bir şey.” 10 yaşlarında. Fakat sorusu şöyle ilginçti: Bir korkuyla sorduğunu hissettim. Harry Potter’da “Felsefe Taşı” filmi aranan kötülük bir sarıklı adamın kafasının altından çıkar. Sarıklı adam çok güler yüzlüdür, sakalı yoktur, filmdeki en korkak adamdır ve fakat -yani, lafi uzattım ama- benim çocuğum Harry Potter’da kötülüğün sarığın altında saklandığını gördükten sonra o korkuyla büyüdü. Bu korkudan, Mahmut Bey, siz de muaf değilsiniz, ben de muaf değilim, sakallı arkadaşlar, sakalsızlar... Böyle bir durum yok, toptan bir korku. Bu çocuklar böyle büyüdüler ve Avrupa’da bir nesil “Eyvah, bunlar bizi kesecek.” diye büyüdü. Belki beyefendiyle bir teorik tartışmayı sonraki toplantıda yaparız. Ellerindeki medya gücüyle sıfırdan -evet, bir zemin var katlıyorum- hiç zemin olmasa bile bir algıyı oluşturabilecek kapasiteleri var. Bunların farkında olmamız lazım. Dolayısıyla Avrupa ırkçıdır, tamam fakat “Hukuki teamüllerle bunu baskı altına almıştır.” diyemiyoruz. Dünyada şöyle bir süreç içindeyiz: Her ne ki İslam’ı ucundan kıyısından bulaşmıştır... Mesela siz şöyle bulaşıyorsunuz: Türkiye toprakları, cumhuriyet topraklarında doğmak bu bulaşmanın hem sebebidir hem sonucudur, dolayısıyla tehdihsiniz.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – CHP’li olmak yetmiyor yani.

MEHMET ALİ PULCU (İstanbul) – Evet.

Ben AK PARTİ'li olarak Batı dünyası olarak nasıl tehlikeliysem, beyefendi MHP'li olarak nasıl tehlikeliyse, bunu hiç abartmadan söylüyorum, Mahmut Tanal da Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir vekili olarak o derece tehlikelidir. Siz “Ben onlardan biriyim.” demekle bu algıdan kurtulamıyorsunuz. Niçin? Huntington’ın tekrar tezini okursanız bunu çok açık seçik görürsünüz.

Teşekkür ederim.

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Bir sataşma var, cevap verebilir miyim ben?

BAŞKAN – Kapatmamız lazım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim, bir cümle diyebilir miyim ben?

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Tartışmaya girmek istemiyorum. Ben başlıkları çoğaltmaya çalışıyorum, tek başlığa indirgemek istemiyorum. Bir de mümkün olduğu kadar ucu açık cümlelerle yani çağdaş peygamberimiz Huntington’ın tezleri elbette kıymetlidir, değerlidir ama sadece onunla sınırlı bir dünya analizi yapmanın da yeterli olduğunu düşünmüyorum. İki de doğrudur diyorum; o da doğrudur, diğeri de doğrudur. Bu iki doğruyu aynı başlık altında, birbiriyle çelişen doğrular gibi anlarsak bir sonuca varamayız. Farklı başlıklar altında, farklı parametreler olarak değerlendirip daha geniş kapsamlı başlık altında bu işi daha rahat analiz edebiliriz diye düşünüyorum. Huntington peygamberimize de saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tek bir cümle...

BAŞKAN – Peki Mahmut Bey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkan.

Şimdi, evet, İslamofobi hakikaten tüm dünya açısından, hele hele bizler açısından çok önemli bir sorun fakat bunun dışında, İslam ülkeleri birbirini yiyor arkadaşlar, birbirinin kurdu olmuş durumda yani bu apayrı bir olay zaten. Yani o kaynaklar açısından vesaire dediniz, doğru, yürekten katılıyorum.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Batı toplumu dışında...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani biz birbirimizi yiyoruz artık bırakın ama olaya sadece böyle din ekseninden bakmak bizi nerede sağlıklı bir sonuca götürür? Ben olayı tamamen din ve vicdan özgürlüğü çerçevesinde... Uluslararası sözleşmeler bunun sınırını belirtmiş durumda, yaptırımını belirtmiş durumda. Aksi takdirde, biz kendimizi dünyadan soyutlamış oluruz.

Teşekkür ederim. Saygılar.

BAŞKAN – Tabii, şeyi de ayırmak lazım, şimdi “İslam ülkeleri” diye... Yani biz onu daha ziyade “halkı Müslüman olan ülkeler” diye şey edersek daha şey bir... Yani halkının Müslüman olması, vatandaşların bir kısmının Müslüman olması o ülkenin Müslüman olduğu anlamına gelmez, o ayrımı şey edersek iyi olur.

Peki, Kani Bey.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) – Son olarak şunu söyleyeyim: Ben bu komplocu yaklaşımlara çok fazla sempatiyle bakamıyorum, Ali kusura bakmasın.

Ayrıca, Harry Potter yayınlandığında yani ilk piyasaya çıktığında ben İngiltere’deydim ve o dönemde, piyasaya çıktığı dönemde Runnymede’in İslamofobi raporu o zamanlar yayınlanmıştı. Yani onun bir on sene öncesine varan bir İslamofobi geçmişi vardı. Mutlaka onun da tesiri olmuştur ama bu Batı da tamamen bir bütün değil. Bu konuda Mahmut Bey’e katılacağımı düşünmezdim ama öyle bir şey söyleyeyim.

BAŞKAN – Niye canım, hayret bir şey.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) – Batı da bir bütün değil. Bakın, İngiltere’de ben uzun süre yaşadığım için söylüyorum, Müslümanların hakları konusunda bize en çok destek verenler İngiltere’deki İşçi Partisi çevreleri ve İslamofobi konusunda da her zaman yanımızda bulduk bu insanları. Irak Savaşı’na karşı yaklaşık 2,5 milyon insanın yaptığı gösteriyi tertipleyenler -İşçi Partisi iktidarına rağmen- o gün orada sadece Müslümanlar değildi. Yerel halktan insanlık adına ciddi bir... Yani bu tür şeylere karşı çıkan insanları biz bütün olarak düşman olarak görmek yerine, Batı’ya bu anlamda farklılaştırma yönünde yaklaşmamız daha iyi olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Zaten onun için genel olarak kuşkusuz bunun, bu meselenin tarihî arka planı var, herkes bunu söylüyor ama tarihî arka planına gitmemiz sorunumuzu büyük ihtimalle çözmiyor yani onu bilmek ayrı bir konu. Biraz da yasalarda var olması bir şeyin yaşanmadığı anlamına gelmiyor, uygulama süreçlerine odaklanmakta fayda var. Yani Türkiye’de de bu işin ana mağdurları maalesef kadınlar. İşte, sizin araştırmanızda da ortaya çıkan şey bunu doğruluyor. Belki biraz daha bunun üzerine gitmekte fayda var diyorum.

Söyleyeceğiniz bir şey varsa söyleyin, yoksa...

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Yani, belki son şeye değinmek lazım. Bu, tabii, haklar yasalarda farklı olarak var fakat mesela Amerika’ya bakalım. İşte, ayrımcılık, özellikle siyahilere yönelik çoktan ortadan kaldırıldı ama yapısal olarak, değil mi, “kurumsal ırkçılık” diye bir şeyden söz ediyoruz, Amerikan polisinde bu mevcut yani siyahilere, zencilere yönelik, ekonomik olarak onlara yönelik uygulanmış olan ayrımcı politikalar. Yani bu Amerikan toplumunun ciddi bir problemi olarak devam ediyor, yasal olarak çözmek... Dolayısıyla Avrupa’da böyle bir sıkıntı var. Mesela ben bir toplantıya katıldım Estonya’da. Orada Almanya’nın önemli üniversitelerinden bir tanesinin teoloji fakültesindeki dekanı dedi ki: “Yahu, bana Müslüman öğrenciler geldi, ‘Biz üniversitede bir mescit istiyoruz.’ Ben de dedim ki onlara: ‘Burası kamusal bir alan, burası seküler bir alan. Burada ibadethane açmayız. Gidin dışarıda nerede istiyorsanız orada kılın namazınızı.’” Şimdi, diğer taraftan, İngiltere’de de, Kani Bey bahsetti, kampüslerin içerisinde camiler vardır öğrenci birlikleri tarafından açılmış, yer verilir. Dolayısıyla iki farklı bakışlar var burada fakat bu tutum mesela açıktan bir İslamofobik tutum yani buna “kamusal alan” deyip... Dolayısıyla bu sivil haklar mücadelesi basit bir mücadele değildir. Yasada verilse bile bunun uygulanması olmaz. Yani Türkiye’de şu anda başörtüsü yasağı diye bir şey var mı? Yok ama özel sektörde, hâlâ geçmişten gelen zihin yargılarıyla, kalıplarla hareket ederek diyor ki: “Ben bu televizyon kanalına başörtülü bir spiker koyarsam beni daha az izlerler. Dolayısıyla ben buraya koymamayım yahut içeride çalıştırmayayım.” Dolayısıyla yasaları değiştirmeniz yahut şeyin değişmiş olması zihinlerin değiştiği manasına gelmiyor ve sivil haklar mücadelesi bugünden yarına gerçekleşebilecek, hemen şey olabilecek şey değil. Dolayısıyla böyle bir mücadeleyi gerekli kılıyor. Bizim bu raporla ulaşmaya çalıştığımız şey de bu. Sorunu deşifre etmek, ortaya koymak, problematize etmek.

BAŞKAN – Ben son bir örnek vereyim de bu “başörtüsü” dediniz, ondan sonra kapatayım.

2006 veya 2007, tam hatırlamıyorum, üniversite mezunu olan başörtülü kadınların karşılaştıkları ayrımcılıklarla ilgili bir araştırma yapmıştık sosyal hayatta, ailede, toplumda, iş hayatında ne tür şeyler yaşıyorlar diye. Gördüğümüz temel şey şu: Toplumda, iş hayatında da, ailede de genellikle görünmez olmasını istiyorlar. ODTÜ Sosyoloji mezunu bir kadın vardı. Kendisini bir Müslüman, hatta belki de İslamcı diye tanıtan birisinin yanında çalışıyordu ve diğerine verdiği üçte 1’ine yakın maaş veriyordu ve ofiste görünmez olmasını istiyordu yani bir arşiv gibi bir yerde, orada. ODTÜ Sosyoloji mezunu, iyi dereceyle bitirmişti. Yani Türkiye’de olması ile Avrupa’da olması onun, umarım bu tür çalışmalar, bu tür haksızlıkların, bu tür yok saymaların önüne geçer, bunları azaltır diyorum.

Çok teşekkür ediyoruz.

YRD. DOÇ. DR. ENES BAYRAKLI – Ben teşekkür ederim davetiniz için.

BAŞKAN – Bundan sonraki süreçte de inşallah haberleşiriz, karşılıklı sizden faydalanmaya çalışırız diyorum.

Kapanma Saati: 13.39

